

myi,ret 9.11.07
hankkeet. 15.11.07

22/4-07
PMP
PMP

**Pernaja, Kirkonkylä, Baijars ja Pappila sekä muita koekaivauksia
eli historiallisen ajan kylätonttien tutkimuksia 11.-21.7.2006**

AGRICOLA-PROJEKTI

**Hanna-Maria Pellinen
Turun yliopisto
Arkeologia**

TIIVISTELMÄ

Pernaja, Kirkonkylä, Baijars ja Pappila sekä muita koekaivauksia eli historiallisen ajan käytönttien tutkimuksia 11.-21.7.2006.

Pk 3021 09 PERNÄ

x=6703-6704, y=3447-3448, z=7,5-20 m

Edellisesänä tutkitun kivrakenteen kaivamista ns. Baijarsin tontilla jatkettiin ja kaivausaluetta laajennettiin hieman pohjoiseen, kohti vanhaa karjapihaa. Rakenteen kuuluminen n. 7,5 m pitkään (tai leveään) rakennukseen varmistui. Rakennuksen perustana on ollut massiivinen kivijalka, muuten se lienee ollut hirsirakenteinen. Kaivausalueen löydöt ajoittuvat varhaisimmillaan 1500-luvun lopulle /1600-luvun alkuun, mutta niiden yhteys rakenteeseen on osittain epäselvä. Kivijalkaan liittyvistä löydöistä vanhimmat ajoittuvat 1600-luvulle ja nuorimmat löydöt viime vuosisadoille. Löytöinä alueelta tuli nyt mm. miniatyyrimäiset hohtimet ja erittäin pienikokoinen pellistä leikattu ja pakotekuvioitu solki, punasavipadan osia sekä passglasia.

Kirkonkylän Pappilaan kaivettiin koekuoppia pappilan nykyisen päärakennuksen ympärille. Aikaisemmissa kaivauksissa (1997, 1999, 2000, 2002) tämän tuolloin asutun rakennuksen ympäristöä ei päästy tutkimaan. Löytöjä tuli lähinnä rakennuksen länsipuolelta eli nykyisen pihapiirin nurmelle tehdystä koeruudusta, jonka kulttuurikerrokset olivat runsaan metrin paksuiset. Sekoittuneen tasoitekerroksen alla, joka päättyi tiilimurskakerrokseen, oli säilynyt palokerros, jonka päällä näkyi vaalea hiekkamaa, joko tasoite- tai sammutushiekka. Nokimaan alla oli ilmeisesti kivrakenteen jäänteitä. Kysessä saattaa olla 1600-luvun lopun asiakirjoissa mainitun paistituvan rakenteista. Kivien alta tuli esiin vielä 2-3 mahdollista palokerrosta, joiden välissä oli likamaata ja vaaleampaa hiekkää. Koskemattomaan maahan päästiin vasta noin 120 cm syvyydessä. Löydöt kuopassa olivat lähinnä puna- ja valkosavikeramiikkaa, nauvoja ja eläinten luita.

Pienimuotoisessa koekuopituksessa Kirkonkylän keskiaikaisen kirkon ja nykyisen hautausmaan länsi- ja eteläpuolilla ei havaittu säilyneitä kulttuurikerroksia, rakenteita tai ajoitettavia löytöjä. Luultavasti prospektoitu alue oli rakenteiden havaitsemiseen liian suppea.

Kirkonkylän kantakylänä pidetyn Gargårdin kylän kantatalon, Backaksen, viimeinen päärakennus kyettiin paikantamaan historiallisten karttojen ja säilyneen kivijalan perusteella. Kivijalan viereen tehdystä koekuopasta ei 1700/1800-luvulle ajoittuvan runsaan löytökerroksen alta saatu talteen vanhempia ajoitettavia löytöjä. Em. kerroksen alaiset löydöt käsittivät kuitenkin yhden kvartsi- ja yhden pii-iskoksen.

Löydöt: KM 2006050:1-72 (Baijars), KM 2006051:1-11 (Pappila)

Ajoitus: Historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: n. 25 m²

Kenttätyöaika: 11.-21.7.2006

Tutkimuskustannukset: Pernajan kunta ja Pernajan Agricola-yhdistys, n. 5000 euroa

Tutkimusraportti: Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkisto, kopio Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa

SISÄLLYSLUETTELO

1. PERUSTIEDOT	1
2. JOHDANTO.....	3
3. KAIVAUKSEN TAUSTAA.....	3
4. METODIT.....	4
5. BAIJARSIN KAIVAUS	6
6. PAPPILAN KOEKUOPITUS.....	10
7. KIRKON YMPÄRISTÖN KOEKUOPAT.....	12
8. GARPGÅRDIN STENBACKA.....	13
9. YHTEENVETO	15

LIITTEET

1. Kuvaluettelot
2. Valokuvia
3. Esinepiirroksia talletetuista ja poisheitetyistä löydöistä
4. Kartat
5. Luettelo taltioimattomista löydöistä
6. Löytöluettelot
7. Heini Kirjavainen: Raportti tekstiilifragmentista ja karvasta, Pernaja Baijars.

1. PERUSTIEDOT

Pernaja, Kirkonkylä, Baijars ja Pappila sekä muita koekaivauksia eli historiallisen ajan käytönttien tutkimuksia 11.-21.7.2006. Agricola-projekti.

Kunta: Pernå/Pernaja

Kylät: Kirkonkylä, Garggård

Tilat: Kirkonkylässä Baijars 1:37, Pappila 1:56, kirkon ympäristössä 1:35, 1:56 ja 1:92, Garggårdissa Stenbacka (vanha Backas) nyk. 3:11

Tutkimuksen laatu ja kohteiden ajoitukset: Historiallisen ajan kylätonttien koekaivaustutkimuksia, joista vanhimmat ajoitettavat löydöt tänä vuonna 1500/1600-luvun taitteesta.

Koordinaatit: Baijars: x=6703360-6703370, y=3447430-40, z=n. 7,5-10 m 1000 00 9424
Pappila: x=6703036-6703066, y=3447585-3447610, z=n. 12-13 m 1000 00 9425
Kirkon ympäristö: x=6703405-6703562, y=3447415-3447577, z=n. 7,5-20 m —
Garggård, Stenbacka (Backaksen kivijalka): x=6705380, y=3445720, z=n. 12-13 m 1000 00 9427

Maanomistajat: Baijars: Christina Laitinen, Backstenstrand 1, 07930 Pernå
Pappila ja muut kirkon ympäristössä koekuopitetut tontit: Pernajan seurakunta, Pernajantie 305, 07930 Pernaja
Garggård, Stenbacka: rva Lönnqvist, Kiesitie, 09730 Pernaja

Kaivausjohtaja: FM Hanna-Maria Pellinen

Piirtäjä: Huk Ulla Moilanen

Tutkimusavustaja: fil.yo Milla Vuokko

Kaivajat: kuusi vapaaehtoista kaivausapulaista

Työtuntimäärä kentällä: n. 200 h

Tutkittu pinta-ala: n. 25 neliometriä, joka sisältää 9 koekuoppaa

Tutkimuksen valvoja: FM Hanna-Maria Pellinen

Rahoitus: Pernajan Agricola-yhdistys ja Pernajan kunta, yht. n. 5000 euroa

Vuoden 2006 kaivauslöydöt: KM 2006050:1-72 (Baijars), KM 2006051:1-11 (Pappila)

Kertomuksen alkuperäiskappale: Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkisto

Kertomukseen liittyvät mustavalkonegatiivit: TYA 24950-24972, diar. 5.1.2007

Kertomukseen liittyvät diapositiivit: TYA 345:1-20, diar. 5.1.2007

Kertomukseen liittyvät digikuvat: TYA cd-rom

Kertomukseen liittyvät kartat: 9 kpl

Kertomuksen sivumäärä: 15

Aikaisemmat Agricola-projektin tutkimukset:

-Lahtinen, Anne-Mari ja Pellinen, Hanna-Maria, 2002: Pernajan Pappila 2002. Kertomus historiallisen ajan asuinpaikan kaivauksesta. Turun yliopisto.

-Palm, Jukka, 1997: Raportti historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnista Pernajassa 1996. Turun yliopisto / Museovirasto.

-Palm, Jukka, 1998. Raportti koekaivauksista Pernajan Pappilassa 1997. Turun yliopisto / Museovirasto.

-Palm, Jukka, 2001: Raportti kaivauksista Pernajan Pappilassa 1999. Turun yliopisto.

-Palm, Jukka, 2002: Raportti kaivauksista Pernajan Pappilassa ja Torsbyn Sigfridsissä 2000. Turun yliopisto.

-Pellinen, Hanna-Maria, 2003: Pernaja, Torsby, Sigfrids 2002. Raportti kaivauksista historiallisen ajan asuinpaikalla. Turun yliopisto.

-Pellinen, Hanna-Maria, 2004: Pernaja, Kirkonkylä, Baijars ja Pitäjätupa 2003. Raportti historiallisen ajan kylätontin koekaivauksesta. Turun yliopisto.

-Pellinen, Hanna-Maria, 2005a: Pernaja, Kirkonkylä Baijars ja Svarvarsbacka 2004. Raportti historiallisen ajan kylätontin koekaivauksesta. Turun yliopisto.

-Pellinen, Hanna-Maria, 2005b: Pernaja, Kirkonkylä, Baijars 2005. Historiallisen ajan rakenteen kaivaus. Turun yliopisto.

Aikaisemmat Agricola-projektin löydöt:

KM 98018:1-285 (Pappila), KM 99045:1-3 (Pappila), KM 2000051:1-425 (Pappila), KM 2001038:1-169 (Pappila), KM 2002048:1-85 (Pappila), KM 2002049:1-132 (Sigfrids), KM 2004004:1-69 (Baijars), KM 2004005:1-29 (Pitäjätupa), KM 2004103:1-78 (Baijars), KM 2004104:1-7 (Svarvarsbacka), KM 2005046:1-96 (Baijars)

2. JOHDANTO

Tässä raportissa kuvattu kenttätyö oli osa ns. Agricola-projektia, jonka toteuttajat ovat Pernajan kunta, Turun yliopiston arkeologian oppiaine ja vuodesta 2006 myös Pernajan Agricola-seura ry – Agricola-sällskapet i Pernå rf. Hankkeen tarkoituksena on ollut tutkia arkeologisin menetelmin Pernajan Kirkonkylän seutua keskiajalta ja uuden ajan alkupuolelle. Hankkeen päätutkimusalueet ovat olleet Kirkonkylän Pappilan pihapiiri, Kirkonkylän Baijarsin kestikievarin tontti sekä Torsbyn Sigfrids, joka on piispa Mikael Agricolan kotitila.

Kesällä 2006 jatkettiin kaivamista vuonna 2004 löydetyn ja vuonna 2005 jo osittain kaivetun rakenteen paikalla Kirkonkylän Baijarsin vanhalla kestikievarintontilla. Lisäksi tehtiin koekuoppia seuraavassa kappaleessa tarkemmin kuvaituihin kohteisiin Pappilan päärakennuksen ympäristössä, seurakunnan tonteilla sekä Garpgårdin kylän Stenbackan tilalla .

Kaivauksia johti FM Hanna-Maria Pellinen ja piirtäjänä toimi Huk Ulla Moilanen Turun yliopiston arkeologian oppiaineesta. Tutkimusavustajan / kaivausapulaisen työhön oli palkattu biologian opiskelija Milla Vuokko, joka on osallistunut kaivauksiin jo neljänä aikaisempana kesänä. Kaivaustyövoimana oli lisäksi eri päivinä kaivauksille osallistuneita vapaaehtoisia, yhteensä kuusi henkilöä. Baijarsin kaivausalueen avaamiseen ja täyttöön saatiin koneellista apua Pernajan seurakunnan työntekijöiltä.

Kenttätutkimuksen rakentuivat ajallisesti siten, että 11.-14.7. kaivausjohtaja ja piirtäjä tekivät koekuopitusta Pappilassa ja kirkon ympäristössä. 17.-21.7. Keskityttiin Baijarsin alueen kaivamiseen ja torstaina 20.7. kaivausjohtaja kävi iltapuhteenaan kaivamassa yhden koekuopan Garpgårdin Stenbackan tilalle.

Kaivauksilla vierailivat mm. tutkija Mervi Suhonen, lukuisia paikallisia asukkaita sekä YLE:n Kultakuume-ohjelma, Loviisan Sanomat, Östra Nyland, Uusimaa ja Radio Vega.

3. KAIVAUKSEN TAUSTAA

Baijars

Kesällä 2005 kaivettiin Baijarsissa kivistä rakennetta, joka löytöjen, mm. sen yhteydestä löytyneen kuningatar Kristiinan lyöttämän rahan perusteella (KM 2005046: 38) on ollut olemassa jo 1600-luvun alkupuolella. Kaivauksissa ehdittiin kaivaa alueen selvästi näkynyt tumma likamaakerros suurimmaksi osaksi pohjaan, mutta rakennetta ei saatu esiin pohjaansa myöten ja kivirakenteen pohjoispuolelle jäi myös kaivamaton, tumma likamaa-alue, jossa oli pieni kivikeskittymä. Tämän kesän kaivausten yhtenä tarkoituksena oli saada jääneet likamaa-alueet kaivettua pohjaan, rakenteen kaivaminen syvemmälle ja puhtaan hiekan löydöttömyyden tarkistaminen. Lisäksi kaivausalueetta laajennettiin hieman pohjoiseen, koska edellisen vuoden kaivausalueen pohjoisreunasta oli saatu talteen Baijarsin toistaiseksi vanhemmat löydöt, Passglasin palat, Juhana III aikainen raha ja mahdollisesti 1500-luvulle ajoittuva hela. Näiden löytöjen kontekstiin haluttiin saada lisää selvyyttä.

Pappila

Pappilassa on tehty lähinnä koekaivausluonteista tutkimusta vuosina 1997, 1999, 2000 ja 2002. Tuolloin keskityttiin kaivamaan vanhan päärakennuksen taakse eli pihapiirin pohjoispuolelle sekä 1600-luvun vierastuvan paikalle, pihapiirin koillisreunalle. Muuta pihapiiriä voitiin tutkia vain kairauksin. Kun uusi päärakennus jäi muutama vuosi sitten asumattomaksi, tarjoutui tilaisuus tehdä koetutkimusta myös sen ympäristössä. Kesällä 2006 tehtiinkin rakennuksen taakse eli pihapiirin länsilaidalle kaksi 50 x 50 cm kokoista koekuoppaa, rakennuksen pohjoispäättyyn neliömetrin kokoinen ruutu sekä rakennuksen etupihalle, pääsisäänkäynnin pohjoispuolelle toinen neliömetrin kokoinen koeruutu.

Kirkon ympäristö

Kirkonkylän ydinalueella oli useita tontteja, joihin ei aikaisemmin ollut ehditty laajentaa tutkimusta. Nyt koekuoppia tehtiin neljä kappaletta, seurakunnan luvalla, sen omistamille tonteille kirkon ympäristössä. Lisäksi tehtiin tarkastus kirkkoa vastapäätä, päätien toisella puolella sijaitsevalle Klockars-nimiselle tontille, jossa on ollut vanhempi, jo 1800-luvulla purettu puinen kellotapuli. Tälle tontille emme saaneet kuitenkaan maanomistajilta kaivauslupaa. Sen sijaan dokumentoimme ja paikansimme vielä osittain näkyvän kellotapulien perustan, jonka yhteen kiveen on kaiverrettu tapulien purkuvuosi, 1881.

Garpgård, Stenbacka

Olle Sirén on tuoreessa suomenkielisessä koosteessaan Pernajan historiasta (2003) esittänyt, että Kirkonkylä ei olisi pitäjän kantakylä vaan että asutus tänne olisi tullut pohjoisemmasta Garpgårdin (/ Garpagårdin) kylästä. Sirénin mukaan maanjakoasiakirjat osoittavat, että Garpgård - ja siellä erityisesti vanhin tila Backas – olisi ollut itäisen Pernajan kantakylä, josta asutus olisi levinnyt toisaalta etelään Kirkonkylän seuduille ja pohjoiseen Koskenkylään. Tämä on tietysti teoria, joka houkuttelee yrittämään sen verifioimista arkeologian keinoin. Niinpä allekirjoittanut päätti selvittää Backaksen tilan sijainnin. Uudenmaan maanmittauslaitos jäljitti tilauksesta vuosien 1853-57 kartasta Backaksen viimeisimmän päärakennuksen sijainnin ja sijoitti sen nykyiseen tilajakokarttaan. Maastokatselmuksessa kyettiin paikantamaan kyseisen talon kivijalan sijainti. Laajempaa koekuopitusta ei kuitenkaan ehditty tehdä, vaan allekirjoittanut kävi kaivamassa paikalla vain yhden koeruudun.

4. METODIT

Baijarsin alueella heinikkoa kasvava turvekerros poistettiin pienellä kaivinkoneella. Tämän alla ollut viimevuotisen alueen täyttömaa poistettiin käsin lapioin ja lastoin, kunnes kiveyksen peitoksi asetettu mansikkaharso saatiin näkyviin. Alue oli helposti paikannettavissa toisaalta harson, toisaalta viime kesänä paikalleen jätettyjen koordinaattipaalojen perusteella. Aivan koko viime kesän aluetta ei avattu, vain ne alueet, joille oli jäänyt ensimmäisen kaivauskerroksen jälkeen rakenteita tai likamaata. Uudestaan avattua aluetta – joka oli sekin lähinnä vaaleaa hiekkaa – kaivettiin suoraan reilu 10 cm paksuinen kerros, minkä jälkeen taso dokumentoitiin. Lisäksi

rakenteista tutkittiin kiveysten syvyys. Hieman pohjoisempaan kiveyksestä sijainnut likamaaläikkä kaivettiin pohjaan yksikkönä.

Alueen pohjoisosaan avattu uusi metrin kaistale kaivettiin lastalla viime vuoden 10 cm paksuisia kerroksia tarkemmin, 5 cm paksuisina kerroksina. Tämä tarkoittaa sitä, että kaistaleen 1-2. krs vastaavat muun alueen 1. kerrosta ja 3.-4 krs muun alueen 2. kerrosta. Tähän tarkempaan tasokaivaukseen pyrittiin jo viime vuonna, mutta se ei valitettavasti käytännössä onnistunut. Nyt kokemattomia kaivajia pyrittiin valvomaan tarkemmin ja vain yhdessä ruudussa (208/393) ehti ensimmäinen kerros mennä suoraan 10 cm:iin.

Kaivauksissa käytettiin edelleen siis lähinnä tasokaivausmenetelmää, vieläpä keinotekoisia tasoja, koska likamaa-alueella ei voitu erottaa yksikköjä ja maan poiskaivaminen yhtenäisenä kerroksena voisi puolestaan aiheuttaa löytömateriaalin tarkemman sijaintitiedon menettämisen. Kuten viime vuonna jo todettiin, löydöissä oli viitteitä siitä, että ne yhtenäiseltä näyttävän likamaan sisällä olisivat jossain määrin sijoittuneet ajalliseen järjestykseen (vanhemmat löydöt syvemmällä ja pohjoisempaan). Tämä koskee siis ko. Baijarsin kaivausaluetta, tilanne esimerkiksi Pappilassa on täysin toisenlainen, kuten myöhemmin kuvaillaan.

Baijarsin alueen täytön suorittivat kaivausten jälkeisenä viikkona seurakunnan työntekijät kaivinkoneella.

Koekuopituksessa menetelmät vaihtelivat. Pappilan ympäristön ja Garpagårdin Stenbackan kuopat kaivettiin tarkasti lastalla ja löytösyvyydet mitattiin ja niitä verrattiin maakerrostumiin. Kirkon ympäristössä tehtiin koekuoppien ohella vanhoilla peltomailla koepistoja lapiolla niin että maa leikattiin ympyrän muotoisesti ja turve- ja maapaakku nostettiin ylös mahdollisimman syvältä kokonaisuutena. Maa käytiin läpi lastoilla ja kuoppaa kaivettiin vielä hieman syvemmälle.

Dokumentointeja tehtiin tasoista ja profiileista mittakaavoihin 1:10 – 1:50. Valokuvia otettiin mustavalko- ja diafilmille sekä digikameralla.

Absoluuttista korkeutta ei ole siirretty alueille vaan mittaukset ovat relatiivisia ja yleiset korkeudet meren pinnasta on katsottu peruskartasta.

Löydöistä taltioitiin aluksi kentällä kaikki muu materiaali, mutta tiilistä ja selvästi moderneista (1900-luvun) löydöistä vain näytekappaleet. Löydöt otettiin talteen pääasiassa ruutu / kerros – periaatteella, mutta ajoitettavat löydöt, kokonaiset esineet ja löytökeskittymät paikannettiin tarkemmin. Luettelointivaiheessa poistettiin selvät 1800-1900 -luvun löydöt (esim. paljon fajanssia), sellaisia massalöytöjä, joiden informaatioarvo oli pieni (esim. punasaven murut, joista ei erottanut selvästi ovatko ne tiiltä vai keramiikkaa) sekä suuri osa nauloista, jotka kuitenkin dokumentoitiin huolellisesti ennen poistamista. Poistetuista löydöistä tehtiin erillinen luettelo (liite 5).

5. BAIJARSIN KAIVAUS

Kaivauksen eteneminen

Viimevuotisesta kaivausalueesta otettiin esiin se osa, jolla rakenteet ja likamaa olivat jatkuneet 1. kerrosta eli n. 20 cm syvemmälle (ensimmäinen n.10 cm oli turvetta). Nämä alueet sijaitsivat välillä $x=203 - 207$ ja $y=396 - 400$. Uudeksi kaistaleeksi avattiin $x=208$ linjalle seitsemän neliömetrin kokoinen alue. Kaivaminen aloitettiin pohjoisreunasta, jotta se saataisiin samaan tasoon muun alueen kanssa.

Pian hiekkamultaisen turpeen alla maa pohjoiskaistaleella muuttui lähinnä hiekaksi, joka oli tummaksi värjäytyntä ja sisälsi runsaasti pieniä kiviä ja tiiltä.

Rakenteet

Kesällä 2005 tuli esille selvästi ihmistekoinen kookkaista kivistä muodostettu rakenne tai sellaisen jäännös kohdasta $x=204-206$, $y=396,5-399$, n. 20 cm syvyydestä. Lisäksi tästä lounaaseen n. 3-4 m oli löytynyt kesällä 2004 hieman laajennetusta koekuopasta kaksikerroksinen kivirakenne. Viime kesänä emme kuitenkaan saaneet esille jälkimmäistä kiveystä, jotta olisimme varmasti voineet yhdistää sen tuolloin löytyneeseen rakenteeseen.

Tällä kertaa saimme näkyviin ensin kesän 2005 kiveyksen ja kaivoimme sitä syvemmälle, jotta saimme kivialueen reunat varmasti paikannettua. Kookkaita kiviä näytti olevan vain yhdessä kerroksessa, mutta kaikki eivät välttämättä olleet alkuperäisillä paikoillaan; on mahdollista, että kivirakenne on alun perin ollut kaksikerroksinen. Toisaalta kaksi kiveä joiden vierelle kaivoimme kuopat niiden koon tarkistaaksemme, osoittivat että kivet ovat todella kookkaita ulottuen n. 50 cm kaivausalueen 2. tasoa syvemmälle. Ne on asetettu niin, että yläpinnat ovat hyvin tasaiset.

Nyt avatun alueen lounaisnurkasta, kohdasta $x=202,50-203,50$, $y=393,75-395$ saimme toisessa kerroksessa näkyviin kookkaita kiviä, jotka eivät näkyneet vielä viime kesän 1. tasossa. Isoista kivistä eteläisin on muodoltaan ja löytösyvyydeltään yhdistettävissä v. 2004 koekuopan pohjoisprofiilissa näkyvään itäiseen ja ylimpään kiveen; siis sama kivi ja edelleen *in situ*, koska emme sitä tuolloin liikuttaneet.

Näin saadaan yhdistettyä kaksi isoista kivistä muodostuvaa rakennetta samaan rakennuksenpohjaan kuuluviksi, mutta edelleenkin voidaan vain sanoa, että kyseessä on joko 1) kaksi tukevaa nurkkakiveystä tai 2) uunin perusta ja yksi nurkkakiveys tai 3) kivijalka josta puuttuu keskiosasta kiviä. Varmaa tietoa ei ole siitä mihin suuntaan rakennus on jatkunut. Joka tapauksessa kiveysten välinen matka ulkoreunan koillisosasta lounaisreunaan on 7,5 m, aika lähellä viime vuonna arvioitua seitsemää metriä, joka muodostanee rakennuksen pituuden.

Kun siirrytään tästä rakenteesta hieman pohjoisemmas, ruutuun 206/397-398 jäätii viime vuonna tasossa 1 tilanteeseen, jossa maasta oli paljastunut halkaisijaltaan vajaa puolimetrisen pyöreähkö pienten kivien peittämä likamaaläikkä, josta löytyi hiiltä ja hevosenkengännaula. Nyt kivet poistettiin – ja huomattiin, että niiden joukossa oli myös jokunen palanut tiili – ja alettiin kaivaa maata alaspäin 5-10 cm kerroksina, pitäen likamaata kuitenkin yhtenä yksikkönä. Yhden kivikerran poistamisen jälkeen maahan jäi vielä muutama syvemmälle jatkuva kivi ja tiili. Likainen maa vaikutti pian hieman puumaiselta ja siitä löytyi myös muutamia koivuntuohen palasia, jotka

hajosivat heti niihin koskettaessa. N. 5 cm kaivamisen jälkeen likamaan pyöreä muoto hahmottui selkeästi niin, että sitä näytti reunustavan tummempi, puumainen osa, tämän ulkopuolella myös heikommin likainen maa n. 10-20 cm matkalta. Muutamissa kohdissa tummempi maa ulottui n. 5-15 cm suorakaiteisina kaistaleina ulospäin likamaarenkaasta. Seuraavan 5 cm kerroksesta ilmestyi tiilen pala ja sen läheltä ensin pala eläimen taljaa sekä pieni, n. 2 x 3 cm pala kudottua kangasta, hieman lähes maaton puuta ja pieni tuohirulla (ks Heini Kirjavaisen analyysi liitteessä 7). Pian näiden löytöjen jälkeen likamaaympyrä muuttui kauttaaltaan tumman puumaiseksi, mutta puu oli täysin maaton, eikä sitä saatu tästä talteen. Pian tämän puujäljen alapuolella maa muuttui puhtaaksi vaaleaksi hiekaksi. Mainittakoon vielä, että likamaaläikän yläpuolisten kivien ja alapuolisen puuläikän välistä otettiin maanäyte, jota ei ole toistaiseksi analysoitu.

Löytömateriaalit

Metalli

Yleisimmät metallilöydöt olivat jälleen rautanaulat ja niiden katkelmat, joita ei tällä kertaa juuri luetteloitu KM-numeroille. Kaikki nyt löytyneet naulatyyppit ovat edustettuina jo aikaisemmassa Pernajan aineistossa ja poisheitetyt naulat dokumentoitiin mm. piirtämällä ne jälkitöissä (ks. liite 3). Naulalöydöt vaihtelivat kookkaista takonauloista pieniin, lähinnä hevosenkengityksessä käytettyihin nauloihin. Pintakerroksissa joukossa oli myös teollisesti valmistettuja nauvoja.

Viime vuoden työväline ja tarvike –sarjaa jatkoi turpeesta löydetty pienehkö, pahasti ruostunut avain (KM 2006050:20) sekä pienet rautaiset hohtimet, joiden kärkien halkaisija on vain 19 mm (:55). Hohtimien varret ovat katkenneet. Löydetty rautainen u:n muotoinen, tosin kahta katkennut esine on pyöreä, mutta päistä litteämpi. Päät päättyvät lenkkeihin. Esine näyttää muodoltaan lähinnä kannuksen kaarelta. Lisäksi löydöissä on yksi tunnistamaton rautaesine, joka on litteähkö, toisesta päästä kaareutuva ja leveämpi, toisesta kapeampi (:48). Terää siinä ei ole.

Rautalevyn palat ja sulanut ja kuonaantunut rauta voivat liittyä alueella toimineeseen pajaan.

Muuta metallilöydöstöä edustaa tänä vuonna pikkuinen kupari- tai pronssilevystä leikattu ja prässätty solki (:59). Se on vain 12 x 20 mm kokoinen ja ”neula” on leikattu osana solkea. Pinta on vaaleampi kuin solki muuten ja kehää kiertää ”nurjalta” puolelta paineltu kohopainannekoristelu. Esine on siinä määrin pieni ja ohut, että ei vaikuta todennäköiseltä, että sillä olisi ollut mitään käytännön funktiota solkena, pikemminkin vain koristeena.

Keramiikka

Punasavikeramiikkaa löytyi useita kylki- ja reunapaloja sekä yksi padan jalka (:56). Jalka on selvästi kookkaampi kuin viime vuonna löytynyt kappale, joten se lienee peräisin eri astiasta. Astiatyypeistä ovat siis edustettuina ainakin pata ehkä myös ruukku ja mahdollisesti vati. Lasite astioissa vaihtelee kirkkaasta, läpinäkymättömän ruskeaan ja kellertävään. Boluskoristelu on paloissa niukkaa, vain jokin raita näkyy kylkipaloissa.

Fajanssi / posliini

Näitä materiaaleja löytyi tänä vuonna vähän. Yksi mahdollinen lautasen tai vadin pala on koristeltu sinisellä kasviaiheella tai –ornamentiikalla (:69). Muut fajanssin tai posliinin sirut ovat väriltään vaaleita tai valkoisia.

Lasi

Joitakin paloja vaaleanvihreää, irisoitunutta tasolasia saatiin talteen alueen pohjoisreunasta, mutta yhdessäkään palassa ei ole selviä retusoinnin jälkiä tai pyöristettyä reunaa merkinä lasiveitsellä leikkaamisesta. Varmaa uuden ajan alkupuolen ikkunalasia ei ole siis edelleenkaan Baijarsista löytynyt, ei myöskään ikkunan lyijypuitteiden paloja. On kuitenkin huomattava, että olemme kaivaneet vain karjapihan puolella kun taas ikkunalasi todennäköisesti keskittyisi miespihan tuntumaan, erityisesti päärakennuksen ympäristöön. Tänne ei kuitenkaan kaivauksia ole saatu tehdä.

Astialasilöydöistä on tunnistettavissa yksi selkeä pullon pohja, joka on kovera ja väriltään ruskehtavan vihreä. Samasta pullosta löytyi paloja eri ruuduista, lähinnä kaivausalueen eteläosasta, 2. kerroksen melko vaaleasta hiekkamaasta.

Passglasia löytyi odotusten mukaan lisää, erityisesti alueen pohjoislaajennuksesta (x=208), samoilta y-lukemilta kuin viime vuonna. Palojen seinämissä on kapeampaa ja leveämpää lasinauhaa 1-3 nauhan kerroksissa. Myös muutama astian reunapala löytyi, mutta ei yhtään tunnistettavaa pohjapalaa. Yhden taitteellisen reunapalan perusteella astian suun halkaisija on ollut vähintään 80 mm. Kaikki palat, joissa näkyy astian muotoa, näyttävät olevan peräisin kahdeksankulmaisesta pikarista. Lasi on väriltään melko samean vihreää ja joissakin paloissa pinta on aavistuksen verran aaltomainen; optinen kuviointi on saman suuntainen kuin lasinauhat. (:6, 27, 30, 35, 40).

Orgaaninen aines

Kaivinkoneen avattua turvekerroksen alueen pintamaassa näkyi kapea luu, jota näyttäisi teroitettun toisesta päästä (:23). Mahdolliselle luuesineelle voi ajatella monta erilaista funktiota kutomapuikosta kirjoituspuikkoon, mutta tarkemman kontekstin ja karkean muotoilunsa vuoksi sekä esineen funktio että ajoitus jäävät avoimeksi.

Yleisin orgaaninen löytömateriaali on eläimen luu. Koska sitä tuli esiin erityisesti sekottuneista konteksteista, luita ei juuri taltioitu.

Palanutta luuta tuli esiin erityisesti alueen koillisnurkasta muutamasta keskittymästä.

Muu löytöaineisto

Palamisen jäljet olivat selvät monissa löydöissä. Tiili, savi, rauta, jopa luu olivat paikoin muuttuneet kuonamaisiksi. Kuitenkaan selvää, koko alueen kattavaa palokerrosta ei ollut havaittavissa, vaan nokimaa- ja hiilialueet olivat yksittäisiä. Hieman arvoitukseksi siis jää mikä rakennus, missä ja koska Baijarsissa on kärsinyt siitä tulipalosta, johon löytämämme jäännökset kuuluvat vai liittyvätkö palaneet materiaalit pajatoimintaan. Ainakaan kuonaantunut luu ei ole aivan yleinen

löytö ollut Pernajan Kirkonkylän alueen kaivauksilla ja luu vaatii erittäin kovan kuumuuden muuttuakseen kuonamaiseksi.

Tänä vuonna kaivauksilta löytyi myös 1-2 pii-iskosta, joista ainakin toinen vaikuttaa selvästi tuluspiiltä. Se on väriltään tumman harmaa kun taas toinen kivensiru on aivan mustan kiiltävä ja sen materiaali hieman epävarma.

Jo viime vuonna löytyi muutama pala kovaa harmaata ainesta pieninä hieman kaarevina paloina, jonka toinen puoli oli sileämpi, toinen karkea. Silloin ainesta ajateltiin palaneeksi saveksi, joka olisi kovettunut jonkin sileän, kuten kiven pinnalle palaessaan. Tänä vuonna ainesta tuli muutama pala lisää. Tarkemmassa tutkimuksessa on selvinnyt, että aineksessa on joukossa tervaa. Kyseessä lienee siis piki paremminkin kuin palanut savi.

Stratigrafiset ongelmat

Parhaiten Baijarsin kaivausalueen stratigrafia näki tämänvuotisesta pohjoisprofiilista (ks. kartta 7). Heti heinikon alla on turve, joka löytöjen perusteella on melko sekoittunut. Suoraan tämän alta alkaa edelleen jossain määrin sekoittunut tumma, likainen hiekkamaa. Tendenssinä kuitenkin on, että teolliset naulat ovat pintakerroksissa ja vanhempi aines, kuten takonaulat ja punasavipadan osat syvemmällä. Likamaan keski- ja alaosissa on runsaasti pientä kiveystä, jonka joukossa on myös laastia ja tiiltä. Huomattakoon, että tämän vuoden vanhin ajoitettava löytöaineisto, Passglas-pikarien sirpaleet näyttivät nyt tulevan selvästi tämän kivikerroksen alta, vaalean hiekan rajamailta.

Alueen koillisnurkassa stratigrafia kuitenkin poikkeaa muista ruuduista x=208 linjalla. Vaalean hiekan alue on lähempänä pintaa kuin muualla ja peittää osin alemman tumman likamaan. Myös löydöissä on tällä kohtaa vielä 4. kerroksesta löytynyttä kirkasta, modernilta vaikuttavaa tasolasia. Kohta oli siis täysin sekoittunut.

Kivirakenne on aikoinaan kaivettu maahan ja siitä syystä profiileissa näkyvä maa (erit. länsiprofiili) on harmaata hiekkaa syvyydellä, jossa muualla alueella hiekka on puhtaan vaaleaa. Samalla mahdollista myöhäisempää sekoittumista ei harmillista kyllä pysty näkemään maakerroksista. Aivan rakenteen vierestä ja yläpuolelta tulleiden löytöjen perusteella se voitaneen ajoittaa 1600-luvun alkuun, mutta luultavasti rakennus on ollut olemassa ainakin vielä 1700-luvulla, ehkä myöhemminkin.

Oman ongelmansa muodostaa myös pieni pyöreä kiveys kivijalan pohjoispuolella, jonka likamaasta ei ole mitään selvästi ajoitettavaa löytöä. Kiveys oli lähes kokonaan näkyvissä siinä vaiheessa kun kivijalan kiveyksistä oli saatu esille vain n. 10 cm pinnasta. Tämä viittaisi siihen, että kyseessä on rakennusta nuorempi ilmiö. Tähän voi viitata myös likamaa-alueesta löytynyt tekstiilinpala, joka on sen verran hienosyistä, että se voisi olla koneellisesti valmistettua. Maatumajäljet voisivat viitata siihen, että maahan on lahonnut kookkaista kimmistä koottu puuastia, ehkä pieni tynnyri.

6. PAPPILAN KOEKUOPITUS

Yleistä

Pappilassa ovat aikaisemmat kaivaukset keskittyneet pihapiirin itälaidalle sekä ns. piispantuvan taakse. Aikaisemman pihapiirin eteläosa näyttäisi olevan karttavertailujen perusteella kiviaidan ja sorapäällysteisen tien ja parkkipaikan sekä autotallin alla. Tutkimattomista alueista pääsimme sen sijaan nyt havainnoimaan päärakennuksen ympäristöä. Tällä pihapiirin länsilaidalla on edellisessä rakennuskerrassa (1600-luvun loppu – 1800-luvun alkupuoli) ollut paistitupa sekä asuinrakennus useine kamareineen. (vrt. Kurt Antell 1956:Pernå sockens historia I)

Koekuoppa 1

Koekuoppa sijoitettiin 50x50 cm kokoisena, sivut pääilmansuuntien mukaisena Pappilan uuden päärakennuksen lounaisnurkan lähelle, nurmialueelle. Maa heti turpeen alla oli sekoittunutta, melko tiivistä tummanharmaata hiekkamultaa, jossa oli myös savipaakkuja joukossa. Sekoittuneesta maasta tuli löytöjä turpeen alta n. 30 cm syvyyteen. Löytömateriaalit olivat tiili, punasavikeramiikka, lasi ja palaneen luun siru. Kahdesta taltioidusta lasinpalasta toinen on himmeän vaaleanvihreää, paksuhkoa tasolasia, mitä ilmeisimmin ikkunaruudusta. Vaikka reunoissa ei näy selvää retusointia, eroaa lasi paksuudeltaan tyypillisestä 1800-luvun ikkunalasista, jollaista pintakerroksissa näkyi runsaasti esim. koekuopassa 4. Toinen taltioitu lasinpala on samean valkean astian reunasta, ehkä juomalasista (alano. 1). Mitään materiaaleista ei kyetty tarkemmin ajoittamaan. N. 25. cm syvyydeltä löytyi myös hiiltä. Sekä likamaa että löydöt loppuivat n. 30 cm syvyydellä. Kuoppaa kaivettiin vielä 20 cm, jolloin puhtaana, karkean soran jälkeen tuli vastaan joko koko kuopan pohjan peittävä maakivi tai kallio. Koekuoppa kaivettiin siis yhteensä puolen metrin syvyyteen.

Koekuoppa 2

Kuoppa sijoitettiin uuden pappilan luoteisnurkan lähelle 50x50 cm kokoisena sivut pääilmansuuntien mukaan. Heti nurmikon ja turpeen alla oli sekoittunut, melko löyhä hiekkansekainen harmaa multa. Maassa näkyi joitakin kymmeniä tiilen palasia. Sekoittuneen likamaakerroksen paksuus oli 13-15 cm ja siitä löytyi tiilen lisäksi kaksi palaa vaaleamassaista valkolasitteista fajanssia. Löytöjä ei taltioitu. N. 15 cm syvyydessä maa oli muuttunut puhtaaksi löydöttömäksi soraksi ja 30 cm syvyydessä vastaan tuli lähes koko kuopan laajuinen kivi / kalliopohja, joten kuoppaa ei voitu kaivaa tätä syvemmälle.

Koekuoppa 3

Kuoppa sijoitettiin neliömetrin kokoisena uuden pappilan pohjoispäähän, vain metrin päähän ulkoseinästä. Paikalla oli ollut aikaisemmin tiheä pensaikko, joka nyt oli raivattu. Ohuen turvekerroksen alla maa oli tummaa hiekkamultaa ja vaikutti hyvin sekoittuneelta. Sekoittunutta kerrosta, joka alempana muuttui tummaksi hiekkaksi, oli 30 cm syvyydellä ja tästä tulivat kaikki löydöt. Löytömateriaaleja olivat tiilimurskan ja vaaleanvihreän ikkunalasin lisäksi peltipurkin kansi, ohut pullonkaulan osa, palaneen luun palanen ja tumman maan alaosassa ohut, vaalea, koristeeton

liitupiipun varren pala. N. 30 cm syvyydellä maa oli jo monin paikoin niin täynnä kookkaita kiviä, ettei kuoppaa kyetty kaivamaan syvemmälle. Hiekka kivien välissä oli vaaleaa ja löydötöntä.

Koekuoppa 4

Koekuoppa sijoitettiin neliömetrin kokoisena uuden pappilan pääsisäänkäynnistä hieman koilliseen päin. Nurmen alla maa oli tummahkoa hiekkaa, multaa tai turvetta ei ollut juuri lainkaan. Maassa oli runsaasti tiilimurskaa ja syvemmälle mentäessä kookkaampia tiilen paloja. Tästä sekoittuneesta likaisesta hiekkamaasta löytyi myös 0-25/30 cm syvyydestä kerroksesta eri tyyppisiä lasinpaloja, mm. tummanvihreän pullolasin paloja, vaaleanvihreää ohutta ikkunalasia ja ruskeanvihreä lasiastian reunapala (:2). Myös vaalea- ja kellertävämassaista fajanssia löytyi joitakin paloja. Yhdessä palassa pinta on toisella puolen vaalea, toisella (ilm. käsin maalattu) sininen. Viimeksi mainitun tyyppistä fajanssia löytyi myös vuoden 2002 kaivauksissa vanhan pappilan pohjoispuolelta. N. 20-22 cm syvyydestä löytyi keskittymänä joukko valkosavisia astian paloja, joissa näkyi lasittamattomalla pinnalla joitakin uria ja toinen, lasitettu pinta oli väriltään keltainen (:6). Näiden lisäksi tästä maakerroksesta löytyi palamatonta ja palanutta luuta (taltioitu), mahdollinen saranan osa, valkoista posliinia sekä kolme eri kokoista naulaa (ei taltioitu).

Edellä kuvattu sekoittunut likamaakerros loppui n. 5-10 cm paksuun tiilimurskakerrokseen, jossa oli myös joitakin lähes kokonaisia tiiliä. Tiilimurskan alta tuli esiin 2-5 cm paksu vaalean hiekan kerros (näky lähinnä profiilikuvissa ja -kartoissa) ja tämän alta muutaman sentin paksuinen nokikerros, jossa oli hiiltä. Vaalean hiekan ja nokimaan muodostamat kerrokset sijaitsivat hieman eri syvyyksillä eri paikoissa ja tummemman hiilensekaisen kerroksen alta tuli edelleen melko tummaa noki/likamaata. Paikoin näkyi myös laastia, ehkä enemmän tiilikerrokseen kuin nokimaan liittyvänä. Tästä kerrostumasta löytyi myös mahd. kalkkikiven pala, eläinten luita ja kookas takonaula, jonka varsi lähtee kannan kulmasta. Likamaakerroksen jatkuttua 10-15 cm esiin alkoi tulla kookkaita kiviä, halkaisijaltaan n. 15-25 cm kokoisia. Kivien välissä oleva hiekka oli väriltään lähinnä harmaata. Sekä kivien yläpuolella että niiden alla (ja välissä?) oli tiiliä. Jotkin kiveyksen alapuolisista tiilistä olivat huonosti poltettuja (tai polttamattomia?), väriltään lähinnä läpeensä harmaita, eivät punaisia.

N. 60-65 cm syvyydellä esiin tuli jälleen vaaleampaa hiekkaa, jonka alla oli taas selvä nokimaakerrostuma ja hiiltä. Ohuen palokerroksen jälkeen alkoi esiin tulla hieman harmahtava hiekkamaa. N. 80 cm syvyydestä alaspäin maa oli paikoin tummempaa, paikoin vaaleampaa ja paikoin syvemmällä näkyi lisää nokimaaraitoja, jolloin ne välillä näyttivät vuorottelevan vaaleamman hiekan kanssa. N. 95-100 cm syvyydeltä löytyi vielä eläimen luita sekä ruostunut naulamainen esine, jonka kulmikas kanta tosin on varren suuntainen eikä poikittainen, kuten nauloissa tapaa olla. Lopulta n. metrin syvyydessä maa näytti kokonaan muuttuvan kellertäväksi hiekaksi, mutta edelleen siinä näkyi joitakin poikkeavan värisiä alueita. N. 120 cm syvyydellä maa oli muuttunut hyvin hienoksi ja vaaleaksi hiekaksi, joka tulkittiin puhtaaksi pohjamaaksi. Syvemmälle kuoppaa ei olisi tosin pystynyt eli mahtunut kaivamaankaan.

Löydöt

Pappilan löydöt käsittivät tällä kertaa enimmäkseen tarkemmin ajoittamatonta massatavaraa kuten tiilimurskaa, rautanauvoja ja eläinten luita. Löytöjä tuli eniten koeruuduista 3 ja 4, eikä vain siksi että nämä ruudut olivat kahta muuta ruutua kookkaampia.

Ainoat tarkemmin ajoitettavat löydöt lienevät valkosaviastian fragmentit, joiden toisella pinnalla on keltaista lasitetta. Ne voitaneen ajoittaa viimeistään 1600-1700-luvuille.

Yhteenveto Pappilan koetutkimuksesta v. 2006

Nyt kaivettujen koekuoppien 1 ja 2 perusteella näyttää siltä, ettei tontin keskiaikainen aktiviteettialue ole jatkunut uuden pappilan päärakennuksen länsipuolelle. Koekuopat 3 ja 4 puolestaan kertovat, että miespihan aikaisemmat länsireunan rakennukset ovat sijainneet hieman nykyistä rakennusta idempänä. Koekuopan 3 kiveys vaikutti luontaiselta, kun puolestaan koeruudun 4 stratigrafia näyttäisi heijastavan ainakin yhtä aikaisempaa rakennusvaihetta – ja vielä useampaa aktiviteettivaihetta.

Koekuopan 4 stratigrafia on ehkä selkein ja monivaiheisempi kuin missään aikaisemmassa tälle tontille kaivetussa koekuopassa. Ylimmässä sekoittuneessa maassa löydöt ajoittuvat korkeintaan 1700-luvulle (valkosaviastian palat). Kun tätä seuraavan tiilimurskakerroksen alla on selvä palokerros – ja tämän yläpuolella ilmeisesti vaalea hiekka sammutuskerroksena – voitaneen ylin palokerros yhdistää historiallisista lähteistä tunnettuun 1700-luvun paloon. Palokerrosta ylempi tiilimurska kertonee puurakenteisessa ympäristössä siitä, että lähellä on sijainnut tiilistä muurattu hormi tai lieden perusta ja palon jälkeen rakenteiden jäännökset on tasoitettu. Kookkaampien kivien kerros liittyy varmastikin rakenteeseen, esimerkiksi uunin perustaan, ja se voitaneen yhdistää 1600-luvun lopun kuvaukseen pihapiirin rakennuksista (Antell 1956). Tällä reunalla on tuolloin sijainnut paistitupa/keittotupa ja asuinrakennus.

Mielenkiintoisia ovat myös kiviperustan alaiset nokimaakerrokset, jotka voitaisiin myös tulkita palokerrostumiksi. Olle Sirénin mukaan Pappilan tiedetään sijainneen tällä tontilla vasta 1680-luvulla. Eräiden lähteiden perusteella tiedetään kuitenkin, että Pappila on palanut 1500-luvulla kaksi kertaa. Kun koekuopassa 4 näkyy (ainakin) kaksi alemmaa nokimaakerrosta, voisivat nämä ehkä todistaa sen puolesta, että Pappila on sijainnut tällä tontilla jo 1500-luvulla. Yhdestä palokerroksesta taltioitu hiilinäyte on lähetetty Helsingin yliopiston ajoituslaboratorioon, mutta ajoitus on toistaiseksi saamatta.

7. KIRKON YMPÄRISTÖN KOEKUOPAT

Koekuoppa 5

Koekuoppa tehtiin kirkosta n. 120 m lounaaseen, päätien länsipuolelle, seurakunnan omistamalle pienelle nurmikaistaleelle (rek. no. 1:35). Kuoppa tehtiin 50x50 cm kokoisena sivut pääilmansuuntia kohti. Ruohon alla oli ohut turve, jonka alta alkoi harmahtava hiekkamaa. Tästä löytyi muutama valkoinen posliiniastian sirpale. Likaiselta vaikuttanut hiekka jatkuu n. 20 cm syvyyteen. Tämän alta tuli punertava löydötön hiekka. Kuoppa kaivettiin n. puolen metrin syvyyteen.

On periaatteessa mahdollista että likamaan alainen hiekka on täyttömaata, joka on joutunut siihen, koska päätieta kunnostettaessa on selvästi pidetty huoli, ettei tie ole päässyt nousemaan kirkon sisäänkäynnin tasoa korkeammalle. Kuitenkaan täyttöhiekka ei voisi olla aivan uutta, koska kerrostumista näytti tapahtuneen. Kun näiltä main on haarautunut pieni hiekkatie vielä 1800-

luvulla, saattoi koekuoppa osua myös tämän hiekkatien kohdalle vaikka sitä pyrittiinkin tietoisesti välttämään.

Koekuoppa 6

Enemmänkin koepiston luonteinen kuoppa tehtiin kirkosta n. 200 m lähes etelään, seurakunnan omistamalle nurmialueelle (rek. no 1:56). Nurmi on aikaisemmin ollut peltona, mikä näkyi selvästi nurmen alta tulleen peltomultana. Kuoppa oli kuitenkin lähes löydötön muutamaa tiilen murusta lukuun ottamatta.

Koekuoppa 7

Koepisto tehtiin n. 150 m eteläkaakkoon risteävien teiden lähelle, uurnahauta-alueen itäpuolelle (rek. no. 1:92). Maa nurmen alla oli selvästi savista, vanhaa peltoa. Löytöinä tuli jonkin verran tiilimurskaa. N. 30 cm syvyydessä maa alkoi muuttua hiekkaisemmaksi, mutta oli edelleen likaista, joskin löydötöntä. Aivan koskemattomaan maahan saakka tässä kohden ei päästy kaivamaan, mm.läheisen puun juurien takia.

Koekuoppa 8

Koekuoppa oli aikomus kaivaa neliömetrin kokoisena nykyisen kellotapulin eteläpuolelle, korkealle moreeniharjun laelle. Heinikon alta paljastui tumma likainen sora, jossa oli runsaasti tiilimurskaa ja jokunen lasin pala. Maa oli erittäin kovaa soraa. N. 10 cm syvyydellä sora muuttui vaaleaksi ja löydöttömäksi. Maa muuttui myös niin kovaksi, ettei sitä saanut rikki lastalla tai lapiolla. On mahdollista, että lakialueen sora on jossain vaiheessa ajettu kovaksi.

8. GARPGÅRDIN STENBACKA

Kun lähdetään jäljittämään historiallista Backaksen tilaa, päästään siihen karttamateriaalissa käsiksi vasta 1850-luvulla. Tuolloin tilan päärakennus on merkitty paikkaan, joka karttojen overlay-analyysissa osuu aivan kahden Stenbacka –nimisen tilan (3:37) sekä Hembacka –nimisen (3:46) tilan väliselle rajalle, ehkä lähinnä pohjoisemman Stenbackan luoteisnurkkaan. Alustavassa maastotarkistuksessa havaittiin tällä kohden säilynyt rakennuksen kivijalka, joka on tehty kookkaista suorakaiteisiksi lohkotuista kivistä ja on kooltaan n. 8x10 metriä (mitta voi olla hyvin epätarkka, koska näkyvyys paikalla oli tiheän kasvillisuuden takia huono).

Koekuoppa 1

Koekuoppa sijoitettiin ko. Backaksen vanhan päärakennuksen kivijalaksi tulkitun rakenteen eteläpuolelle, n. ½ metrin päähän tästä, tien ja kivijalan väliin, kivijalan suuntaisesti reilun 50x50 cm kokoisena. Heinikkopintaisen turpeen alla maa oli multaista, hieman hiekan sekaista ja sekoittunutta. Löytöjä tuli tästä n. 15 cm paksuisesta tummasta maasta runsaasti. N. 10 cm

syvyydellä, kuopan kivijalan puoleisessa reunassa tuli esiin kookas (20-25 cm kokoinen), ohut, vaaleanvihreä ikkunaruidun pala, joka kuitenkin hajosi nopeasti pienemmiksi paloiksi kun sitä alettiin nostaa ylös. Tämä johtunee siitä, että ikkunaruidu jatkui vielä syvälle kuopan pohjoisprofiiliin.

Tasolasin lisäksi löytyi myös vihreän pullon kovera pohjaosa, jonka suppilomaisessa pohjassa oli lasinen puolipallon muotoinen päätekohta. Muoto lienee tunnettu ainakin jo 1800-luvun puolivälissä. Ruskeanvihreä astialasi, tummemmanvihreä tasolasi, kirkas tasolasi sekä kirkkaat kulmikkaat palat (lampusta?) olivat muita lasilöytötyyppejä.

Myös keramiikkaa ja fajanssia tuli useasta erilaisesta astiasta. Kookkaat palat punasavisesta ruukusta olivat molemmilta pinnoilta vihertävät ja astian ulkopintaa kiersi urakoristelu, jossa oli pistevyöhyke. Tämän lisäksi punasavikeramiikkaa tuli kolmen tyyppisestä vadista (?), joista yhdessä lasituksessa oli vihertävällä pohjalla kellertävä aaltomainen kuvio, toisessa ruskehtavalla pinnalla kellertävän vaalea kaareutuva raita ja kolmannessa astiatyypissä pelkkä kirkas lasite.

Fajanssipalat olivat peräisin useasta erityyppisestä astiasta. Astiatyypeistä mainittakoon lautanen, kulho, purkki ja pullo(n suu). Koristeina paloissa oli harmaavalkea lintuaihe (kuppi tai lautanen), vihreävalkoinen maisema-aihe (purkki?), mustavalkoinen kasviaihe sekä ruskeavalkoinen ornamenttiaihe (lautanen). Useimmat palat olivat kuitenkin valkoisia.

Metallilöytöjä oli vähän, vain kapea litteä rautapala, mahdollinen kannus sekä kahteen osaan lohjennut, muodoltaan kulkusmainen (kookas) kellon pala.

Erikoisempia löytöjä olivat kaksi nappia, joista toinen oli kookkaampi ja kangaspäällysteinen. Sen reuna ovat koholla ja keskellä on ristikuvio. Toinen napeista on pienempi, musta, lasinen ja pallomainen ja sen kiinnityslenkki on upotettu toiselle puolelle napin sisälle.

Muita löytömaterialleja olivat tiili ja ilmeisesti liuskeiset vuolukiven tms. palat sekä hiili.

N. 25 cm syvyydessä maa muuttui vaaleammaksi, harmahtavaksi ja kovemmaksi ja oli hieman savinen. Kerroksissa näkyi paikoin n. 10 cm levyisiä raitoja, nähtävästi kyntöjälkiä. Näistä jäljistä tuli myös lähes lahonnutta / hiiltynyttä puuta. Tästä kerrostumasta löytyi yksi pieni valkoinen kvartsi-iskos sekä vaaleanharmaa pii-iskos. N. 40 cm syvyydellä maa oli hienoa savea / hiesua / hiekkaa ja löydötöntä.

Backaksen löydöt

Löytömaterialle viittaa vahvasti nimenomaan asuinrakennuksen läsnäoloon ja nimenomaan 1700-luvun lopun tai 1800-luvun ajoitukseen. Sen sijaan pienestä koekuopasta ei selvinnyt kovin paljoa tontin varhaisemmista vaiheista. Ennen v. 1850 purettua päärakennusta näillä main lienee kumminkin sijainnut pelto (tai maassa näkyi ainakin kynnon jälkiä, on tietysti mahdollista että maata on tasoitettu muista syistä kyntämällä). Sen sijaan hiili ja puujäänteet viittaavat siihen, että ennen kyntövaihetta lähellä olisi kuitenkin voinut ollut jokin rakennus. Löytöinä sekä pii että kvartsi voivat liittyä nimenomaan vanhempaan historiallisen ajan asutukseen.

Stenbackan ajoitettavien löytöjen nuoren iän vuoksi niitä ei ole luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin, mutta löydöt on toistaiseksi säilytetty ja ne ovat allekirjoittaneella Turun yliopiston Agricola-projektin hallussa.

9. YHTEENVETO

Vuoden 2006 kenttätutkimuksissa saatiin valaistusta seuraaviin seikkoihin:

1. Baijarsin alueen kivijalan koko ja muoto varmistuivat. Kyseessä lienee eläinsuoja/verstas, joka lienee rakennettu jo 1600-luvulla ja on ollut käytössä 1700-1800-luvuille saakka. Kaivausalueen stratigrafia on monimutkainen osittaisen sekoittumisen vuoksi, mutta näyttäisi siltä, että nyt kaivetusta alueesta pohjoiseen olisi löydettävissä edelleen ainakin 1500-1600-lukujen taitteen esineistöä.
2. Pappilan koekuopat näyttävät osoittavan, että vanhempi löytöaineisto tai kulttuurikerrostumat eivät jatku nykyisen päärakennuksen itäpuolelle. Sen sijaan nykyisen päärakennuksen edessä on maan alla voinut säilyä jopa koko edellisen rakennusvaiheen kerrostuma. Löydetty kiveys saattaa liittyä 1600-1700-lukujen leivintuvan (bagarstuga) rakenteisiin.
3. Kirkonkylän päätien viereisillä nurmialueilla ei muutaman koekuopan perusteella voida havaita mitään säilyneitä rakenteita tai kulttuurikerrostumia. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö sellaisia olisi säilynyt, koska koekuoppia tehtiin vain muutama. Sankarihautojen eteläpuolisella nurmella on ollut pelto vielä melko myöhäisessä vaiheessa.
4. Nykyisen kellotornin mäki on liian tiivistä soraa käsin kaivettavaksi. Luultavasti se on tasoitettu tiiviiksi ja siihen on voitu myös tuoda tasoitemaata. Edellisen kellotapulin perusta toisella mäellä on säilynyt ainakin osittain, mutta paikalla ei voine olla kovin hyvin säilynyttä kulttuurikerrosta, koska pian turpeen alla tulee monin paikoin välittömästi kallio vastaan.
5. Garpgårdin kylän vanha Backaksen tila voisi osoittautua mielenkiintoiseksi tutkimuskohteeksi. Aluetta ei ole vielä kovin tiheään rakennettu, joten mahdollisuus vanhempien, säilyneiden kulttuurikerrostumien löytämiseen on olemassa. Backaksen viimeisen päärakennuksen kivijalka näyttäisi säilyneen ehjänä ja sen viereen tehty koekuoppa osoitti 1700-1800-lukujen löytömaterialin olevan tällä kohtaa hyvin runsasta ja monipuolista.

Turussa 10.5.2007

Hanna-Maria Pellinen

KOPIO

KERTOMUKSEEN SISÄLTYVÄT LIITTEET

LIITE 1. Kuvaluettelot

LIITE 2. Valokuvia. Kuvat Hanna-Maria Pellinen, piirros Ulla Moilanen.

LIITE 3. Esinepiirroksia talletetuista ja poisheitetyistä löydöistä. Kuvat Ulla Moilanen.

LIITE 4. Kartat

LIITE 5. Luettelo taltioimattomista löydöistä

LIITE 6. Pernajan Baijarsin ja Pappilan löytöluettelot.

LIITE 7. Heini Kirjavainen: Raportti tekstiilifragmentista ja karvasta, Pernaja Baijars.

NEGATIIVILUETTELO**TYA 24950 - 24972****Pernaja****Kirkonkylän Pappilan ja Baijarsin tontit, Garpagårdin Stenbacka**

24950	Vanhan kellotapulin perustan kivi, johon on kaiverrettu tapulin purkuvuosi.	ylhäältä	H.-M. Pellinen
24951	Pappilan koeruutu 3.	pohjoisesta	H.-M. Pellinen
24952	Pappilan koeruutu 4 n. 20 cm syvyydessä, jossa sekoittunut likamaa alkoi loppua ja tiilimurskakerros alkaa.	etelästä	H.-M. Pellinen
24953	Pappilan koeruutu 4 pohjassa (120 cm syv.), kuopan pohjoisprofiili.	etelästä	H.-M. Pellinen
24954	Kuten yllä, mutta myös länsi- ja itäprofiileita on näkyvissä.	etelästä	H.-M. Pellinen
24955	Baijars, vuoden 2005 kaivausalueen peitettä poistettu ja laajennettu kaivausta metrin kaistale pohjoiseen. Pohjoislaajennusta on tässä vaiheessa kaivettu yksi kerros.	etelästä	H.-M. Pellinen
24956	Kuten yllä, mutta alue laajempänä.	kaakosta	H.-M. Pellinen
24957	Baijars, pohjoislaajennuksen itäpuoli toisen kaivauskerroksen jälkeen.	etelästä	H.-M. Pellinen
24958	Kuten yllä, mutta koko laajennus näkyvissä ja vanhaa aluetta siivottu edellisen vuoden pohjatasoon.	etelästä	H.-M. Pellinen
24959	Baijarsin alue kaivettu lähes kokonaan vuoden 2005 tasoon (myös N-laajennus) ja taso siivottu.	koillisesta	H.-M. Pellinen
24960	Baijars, yksityiskohta ruudusta x=206-207, y=396-397, jossa näkyy tumma läikkä ja kiviä. Vuoden 2005 alimmassa tasossa.	etelästä	H.-M. Pellinen
24961	Sama kuvio noin 5 cm alemmaksi kaivettuna.	etelästä	H.-M. Pellinen
24962	Kuten yllä, mutta lähempää kohdetta.	etelästä	H.-M. Pellinen
24963	Em. likamaaläikkä noin 10 cm 2. tasosta alaspäin kaivettuna.	pohjoisesta	H.-M. Pellinen
24964	Baijarsin kaivausalueen kerrosta 2 kaivettiin yksiköt huomioon ottaen, jolloin alueen lounaisosan hiekkamaasta erottui kovia savensekaisia (?) möykkyjä.	idästä	H.-M. Pellinen
24965	Garpagårf Stenbacka, vanhan Backaksen talon kivijalkaa näkyy pensaikon alarajassa.	etelästä	H.-M. Pellinen
24966	Baijarsin kaivausalueen eteläosan kivirakenne lähes esille otettuna.	koillisesta	H.-M. Pellinen
24967	Baijarsin kaivausaluepohjassa, pohjoisprofiilin luoteisnurkka.	etelästä	H.-M. Pellinen

24968	Kuten yllä mutta profiilin keskiosaa.	etelästä	H.-M. Pellinen
24969	Kuten edellä mutta profiilin koillisnurkka.	lounaasta	H.-M. Pellinen
24970	Yksikkönä kaivettu likamaaläikkä ruuduissa $x=206-207$, $y=396-397$ lähes pohjaan kaivettuna.	ylhäältä	H.-M. Pellinen
24971	Baijars, kaivaualueen lounaisnurkan kiveys alimmassa kaivetussa tasossaan. Vasemmanpuoleisin kookas kivi on jo vuoden 2004 koeojn puolella.	idästä	H.-M. Pellinen
24972	Baijarsin kaivausalueen kiveystä lännestä. Kookkaampien kivien juurille tehtiin koepistoja, mutta rakennetta ei lähdetty purkamaan..	lounaasta	H.-M. Pellinen

DIAKUVALUETTELO

TYA 345

Pernaja**Kirkonkylän Pappilan ja Baijarsin tontit**

1	Baijars, yksityiskohta ruudusta x=206-207, y=396-397, jossa näkyy tumma läikkä ja kiviä.	etelästä	H.-M. Pellinen	heinäkuu 2006
2	Baijars, kivirakenne on otettu esille v. 2005 kaivausalueella.	etelästä	H.-M. Pellinen	
3	Baijars, kaivausalueen rakenne tasossa 3.	koillisesta	H.-M. Pellinen	
4	Baijars, etualalla kivirakenteen massiivisin osa.	etelästä	H.-M. Pellinen	
5	Baijars, kaivausalue tasossa 3.	koillisesta	H.-M. Pellinen	
6	Baijars, kaivausalueen pohjoisleikkauksen läntisin osa.	etelästä	H.-M. Pellinen	
7	Baijars, kaivausalueen pohjoisleikkauksen keskiosa.	etelästä	H.-M. Pellinen	
8	Baijars, kaivausalueen pohjoisleikkauksen koillisnurkka.	lounaasta	H.-M. Pellinen	
9	Baijars, yleiskuva kaivausalueesta, taustalla n. sadan vuoden takainen rantaviiva.	koillisesta	H.-M. Pellinen	
10	Baijars, kaivausalueen pohjoispuolella sijaitseva kivijalka.	etelästä	H.-M. Pellinen	
11	Baijarsin pihan sisäänkäynnin pohjoisreunalla sijaitseva kivijalka (edessä).	etelästä	H.-M. Pellinen	
12	Baijarsin ent. karjapihan länsireunassa sijaitseva varastorakennus ja siihen kuuluva kellari.	lounaasta	H.-M. Pellinen	
13	Baijarsin ent. karjapihan länsireunassa sijaitseva varastorakennus ja siihen kuuluva kellari, lähikuva.	lounaasta	H.-M. Pellinen	
14	Baijarsin pihan pohjoisreunalla sijaitsee kookas maakivi.	etelästä	H.-M. Pellinen	
15	Baijarsin miespihan kaakkoiskulmaa, taustalla ent. navetta.	luoteesta	H.-M. Pellinen	
16	Baijarsin miespihan pohjoisreunan rakennus.	etelästä	H.-M. Pellinen	
17	Baijarsin päärakennuksen eteläpäätyä.	etelästä	H.-M. Pellinen	
18	Baijarsin päärakennuksen kellarin kivijalkaa.	länneestä	H.-M. Pellinen	

19	Kirkon eteläpuoli, sodassa kaatuneiden muistomerkki, tämän lähistölle tehtiin koepistoja.	luoteesta	H.-M. Pellinen
20	Pappila, koekuoppa 4.	ylhäältä	H.-M. Pellinen

Baijars 2006

Passglasin
löytöpaikka

V. 2005 aluetta avataan ja
laajennetaan pohjoiseen

Kaivausalueen pohjoisprofiili alimmassa tasossa.

Kovia "läjjiä"
hiekkamaassa.

SW-nurkan kiveys.

Alueen eteläpuoli: kivirakennetta
koillisesta.

Baijars 2006

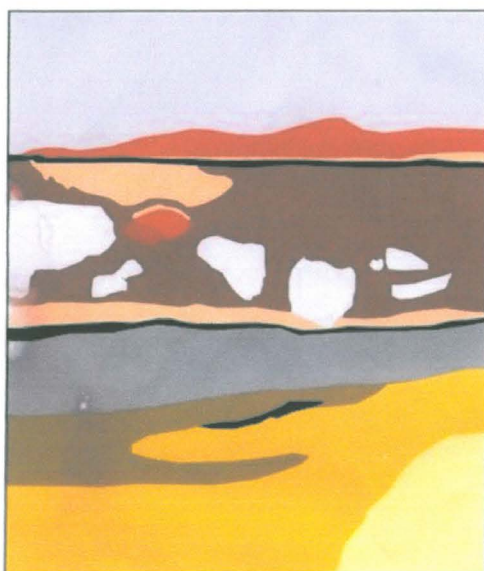
Kaivausalueen v. 2006 havaittu anomalia kaivttiin pohjaan yksikkönä. Likamaassa havaittiin mm. tuohen paloja, maatunutta puuta, lehmän karvaa ja tekstiilin fragmentti. Vrt. Liite 7.

Pappila 2006

Pappilan koeruutu 4 välidokumentointineen. Alla oikealla näkyvät valkosavastian palat löytyivät kiveyksen yläpuolisesta sekoittuneesta kerroksesta. Alla vasemmalla värillinen piirros kuopan pohjoisprofiilista.

- Humuksensekainen likamaa
- Tiilimurska
- Tiili
- Vaaleankeltainen hiekka
- Nokimaa
- Sekoittunut likamaa
- Kivi
- Harmaa hiekka
- Tumma sekoittunut hiekka
- Tummankeltainen hiekka
- Vaalea hiekka

Pernaja Pappila kk 4 / 2006

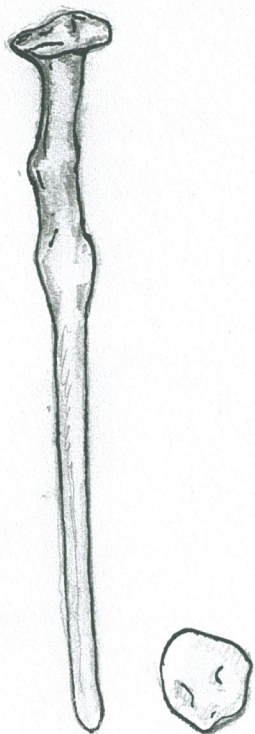
Pernaja, Bajars

X=208

Y=394

3.krs

1:1

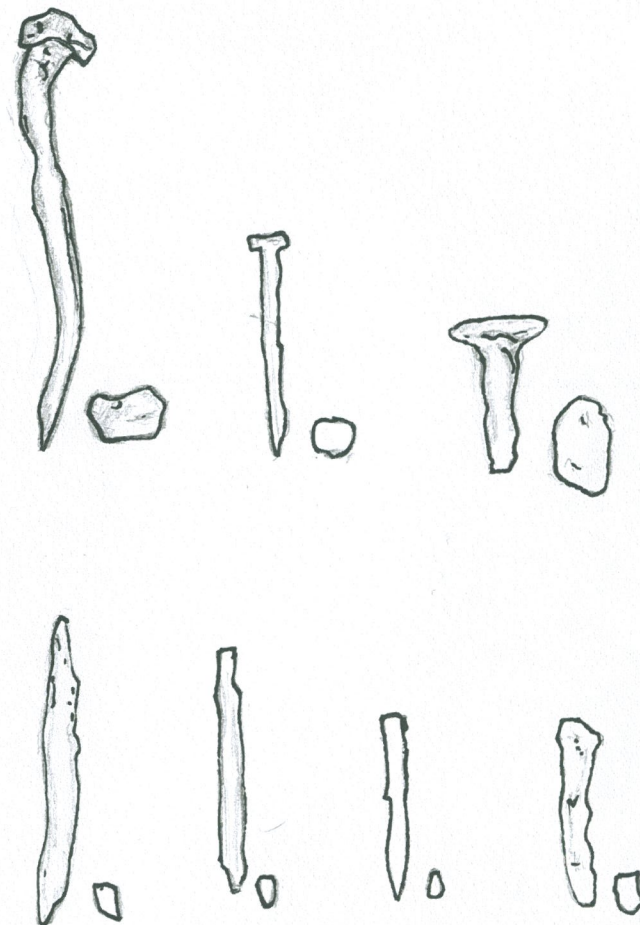
Pernaja, Bajars

X=208

Y=396

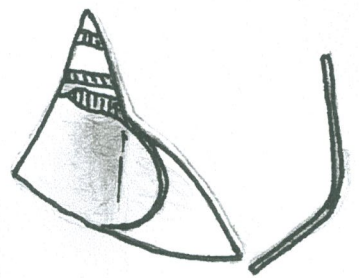
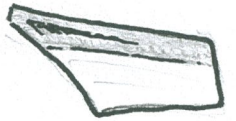
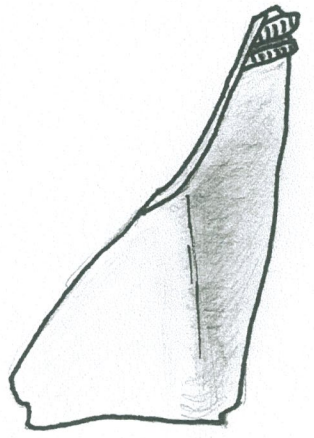
1.kerros

1:1

ernaja, Banjars
l=208, 0-30
y=394, 10-395, 20
3. kvs

km 2006050130

Pernaja, Baijars

X=208 3.krs

Y=395

1:1

I

II

Pernaja, Baijars

X=208

1.krs

Y=395

1:1

I

II

Pernaja, Baijars

X=208
Y=396 2. krs
1:1

km 2006050:55

Pernaja, Baijars

X=208,45
Y=397,65
1. keros

1:1

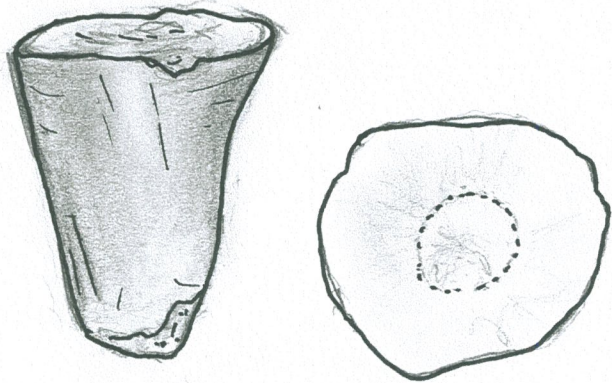

Pernaja, Baijars

X: 208 2. krs
Y: 397

1:1

km 2006050:56

km 2006050:59

Pernaja, Baijars

X: 208,30
Y: 398,70

1:1

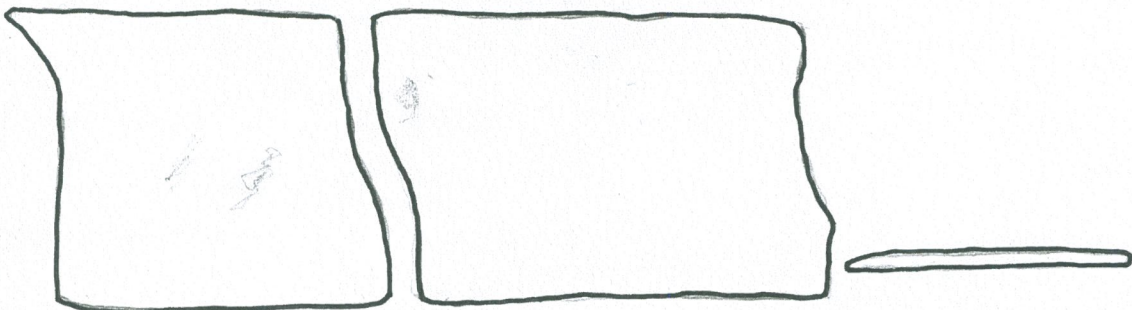
Pernaja, Baijars

X=208

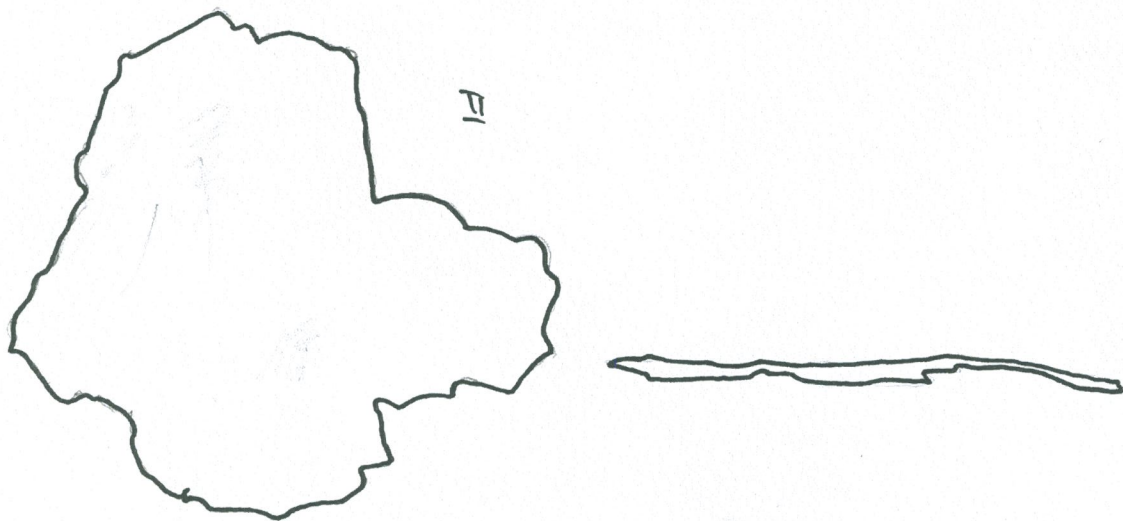
Y=398

1. kewos

1:1

I

II

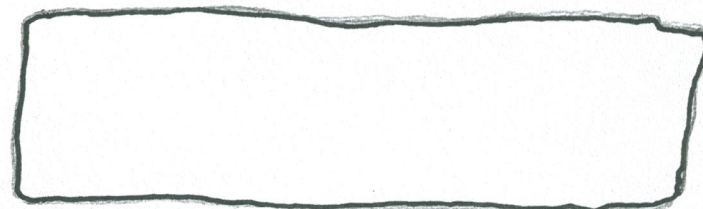
Pernaja, Baijars

X=208

Y=397

2. krs

1:1

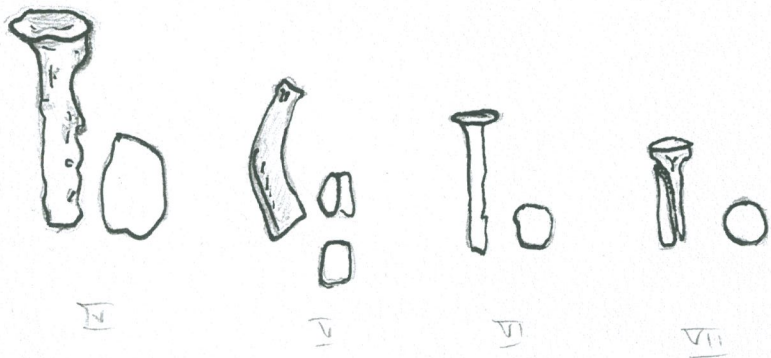
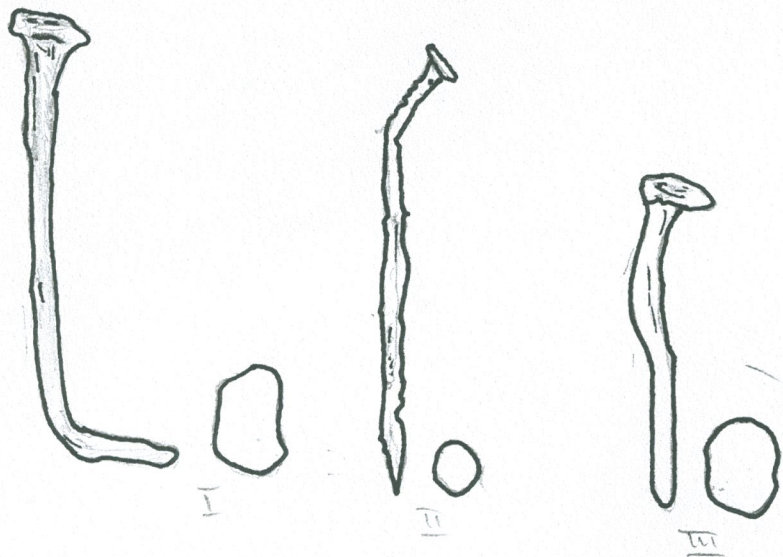
Pernaja, Baijars

X=208

Y=398

2. kerros

1:1

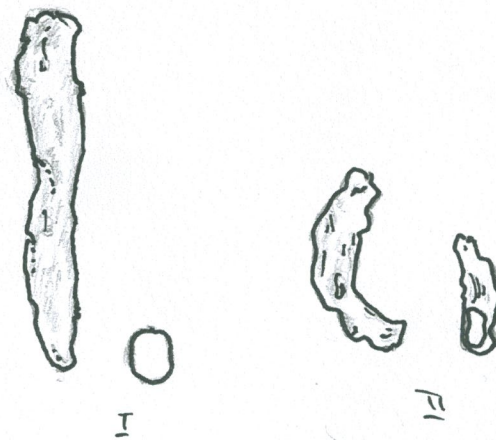
Pernaja, Baijars

X=208

Y=396

3. krs

1:1

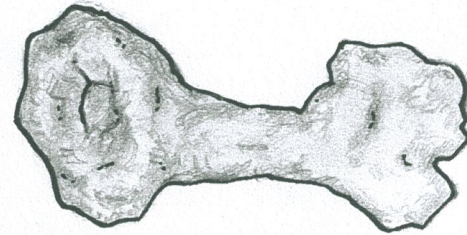

ernaja, Baijars
= 203,50-79
|= 398,0-50
1:1

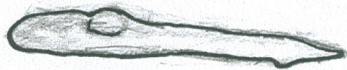

km 2006050:20

Pernaja, Baijars
Pintamaa
1:1

Pernaja, Baijars
1:1

Pernaja, Baijars

X = 204,30

Y = 397,60

1:1

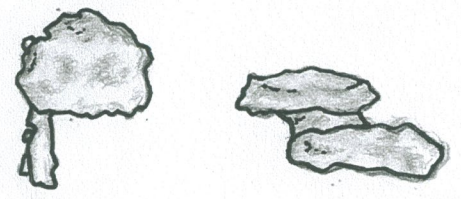

Pernaja, Barjars

X=203,50-99

Y=398,0-50

1:1

Pernaja, Barjars

X=204,30

Y=393,90

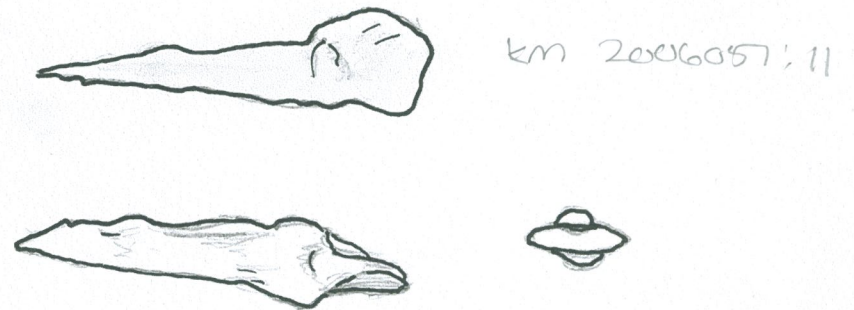
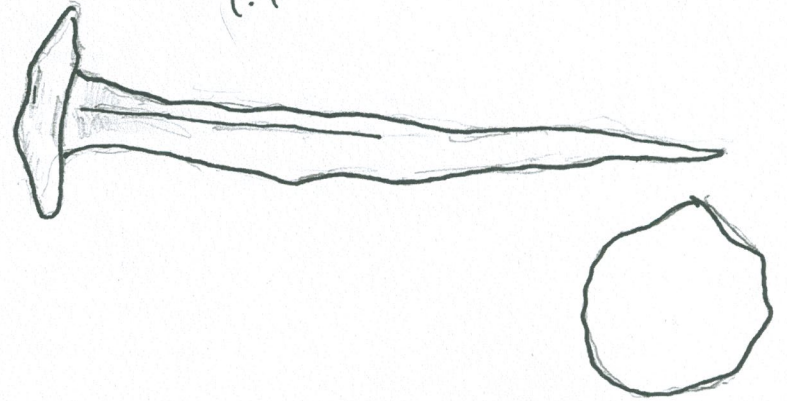
1:1

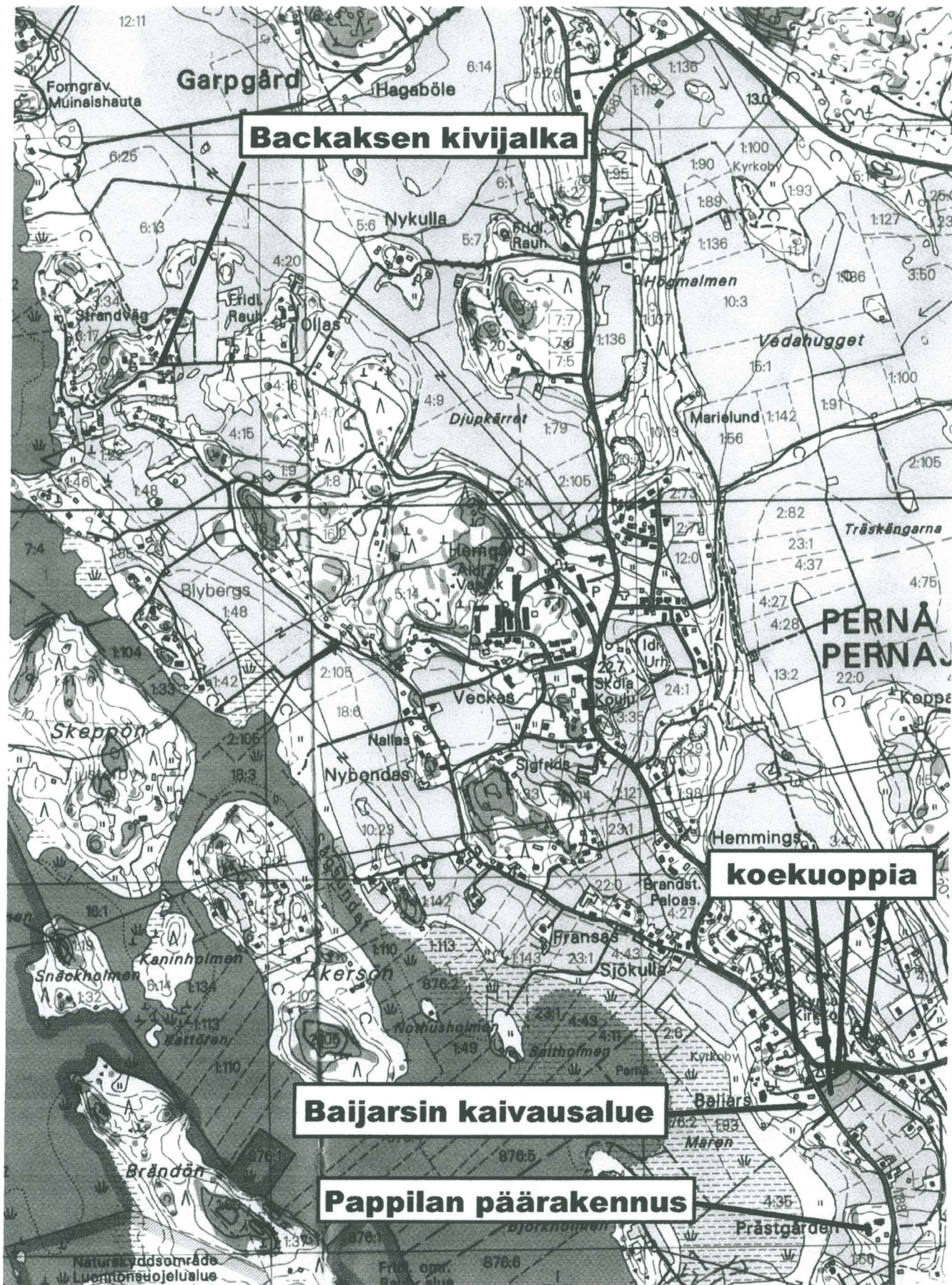
Pernaja, Pappila
Koeruntu 4
0-30 cm, rautaa
1:1

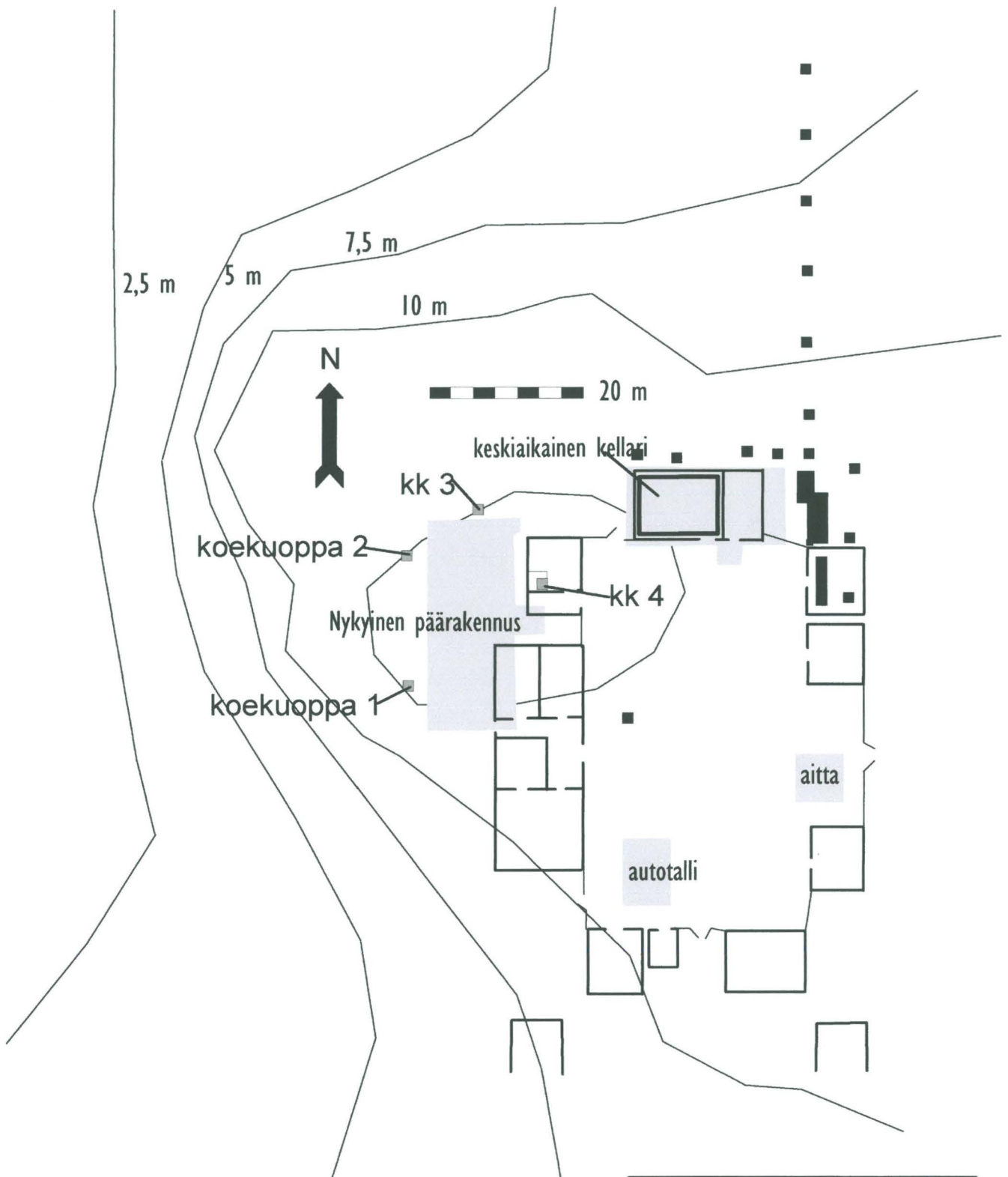
Pernaja, Pappila
Koeruntu 4
50 cm.
1:1

KM 2006057:11

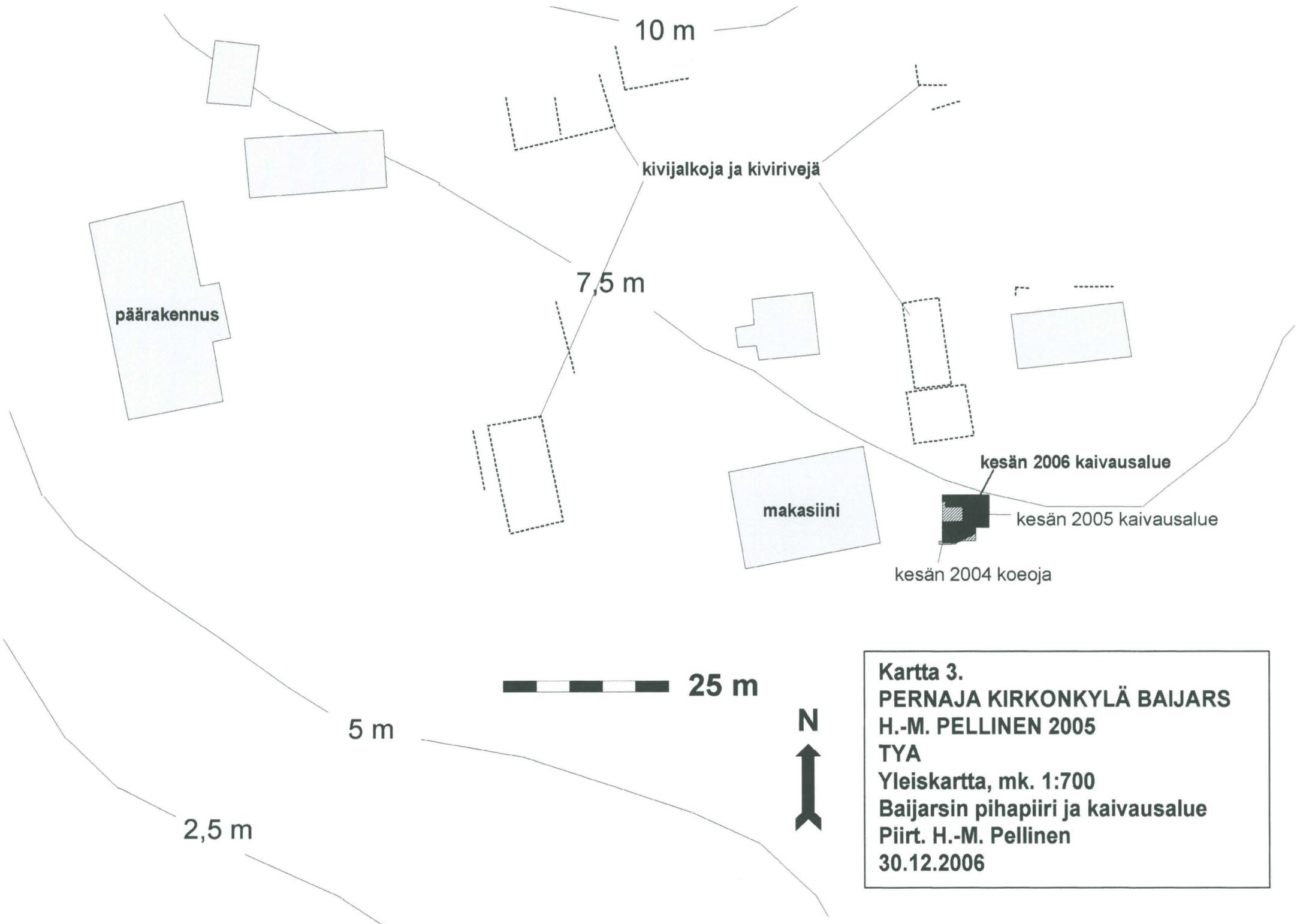

Kartta 1.
Peruskarttaote
3021 09 Pernaja

- nykyinen rakennus
- 1600/1700-l taitteiden rakennusten arvioitu sijainti
- aik. kaivettuja alueita
- v. 2006 koekuopat

Kartta 2.
PERNAJA PAPPILA
H.-M. PELLINEN 2006
TYA
 Yleiskartta
 Koekuoppien sijainnit v. 2006
 Piirt. Hanna-Maria Pellinen
 15.12.2006

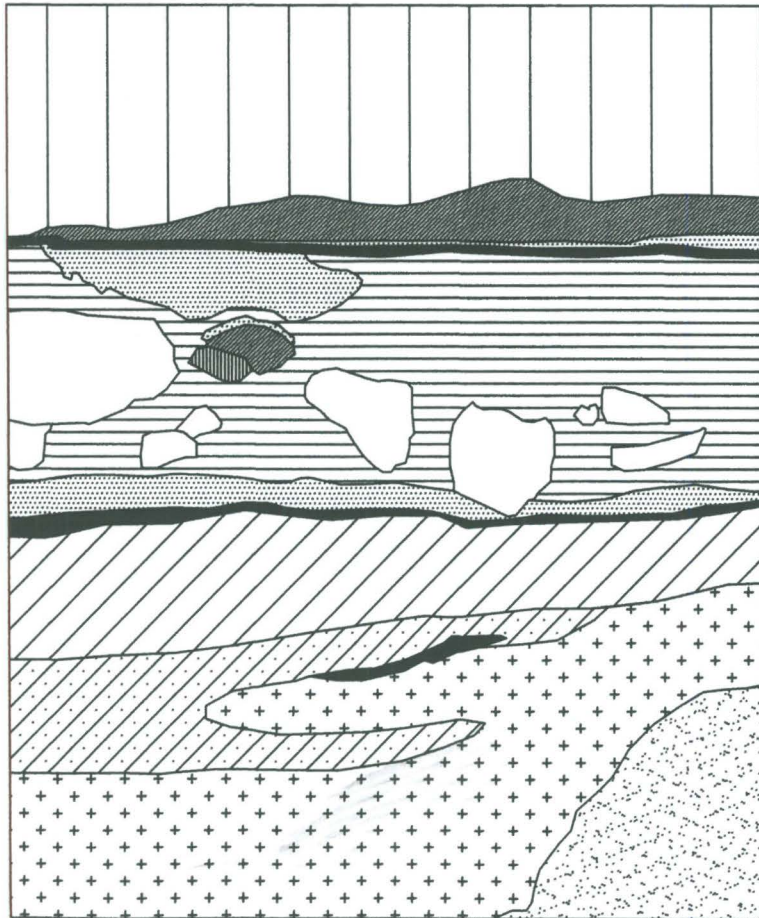

Kartta 3.
PERNAJA KIRKONKYLÄ BAIJARS
H.-M. PELLINEN 2005
TYA
Yleiskartta, mk. 1:700
Baijarsin pihapiiri ja kaivausalue
Piirt. H.-M. Pellinen
30.12.2006

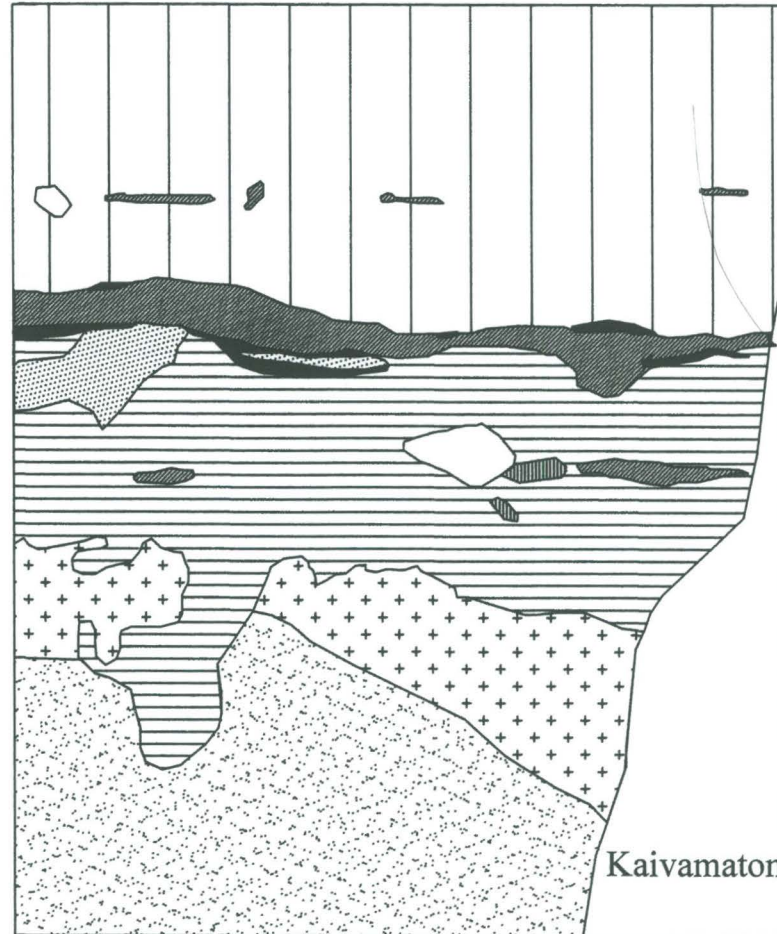
- Humuksensekainen likamaa
- Tiilimurska
- Vaaleankeltainen hiekka
- Nokimaa
- Tiili
- Kivi
- Sekoittunut likamaa
- Harmaa hiekka
- Tumma sekoittunut hiekka
- Tummankeltainen hiekka
- Vaalea hiekka

Kartta 4
Pernaja, Pappila
H.-M. Pellinen 2006
Profiilikartta
S- ja N-profiilit
Mk. 1:10
Piirt. Ulla Moilanen

N-profiili

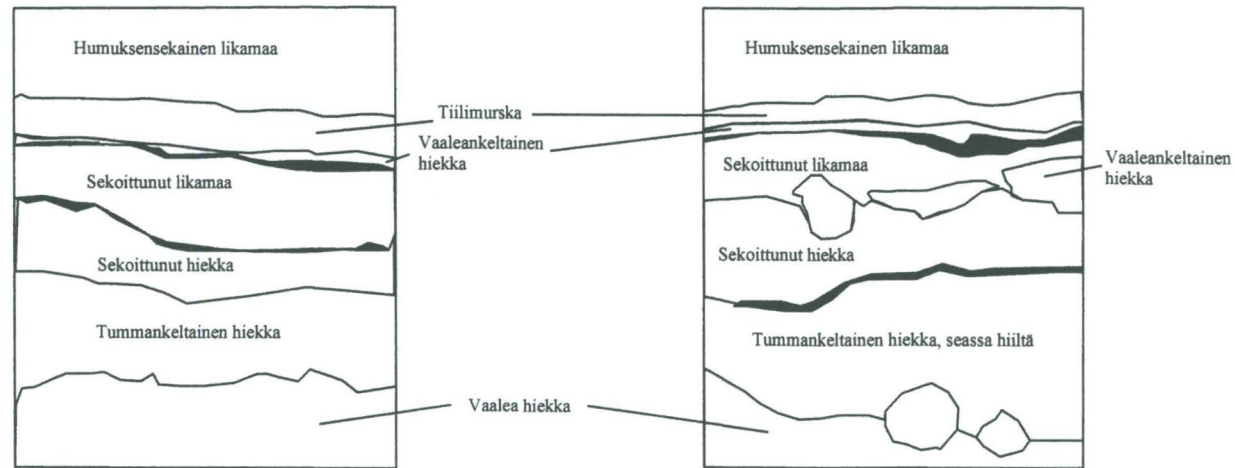
S-profiili

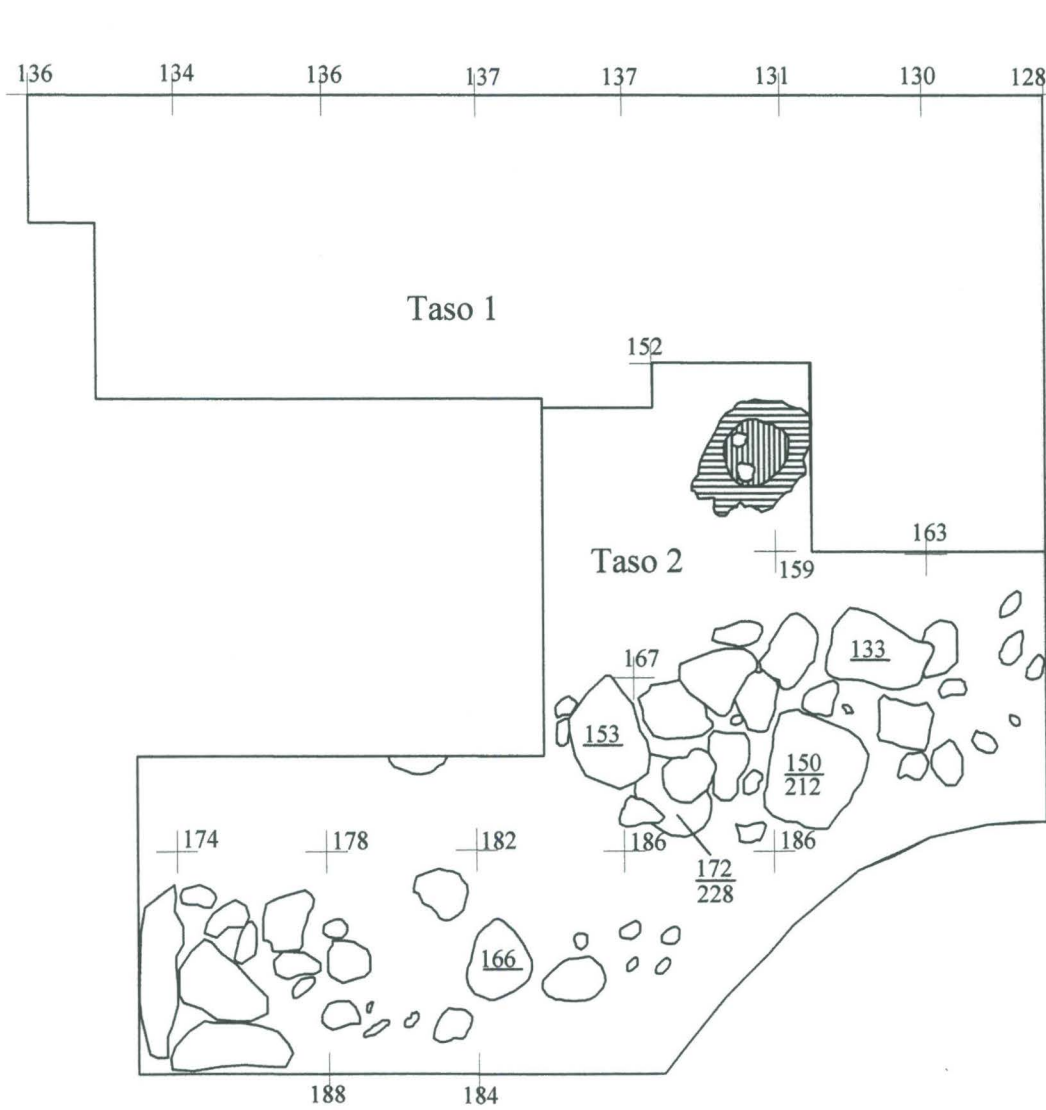

Kaivamaton

Kartta 5
Pernaja, Pappila
H.-M. Pellinen 2006
Profiilikartta
E- ja W-profiilit
Mk. 1:20
Piirt. H.-M.Pellinen
Puht.piirt. Ulla Moilanen

■ Nokimaa
□ Kivi

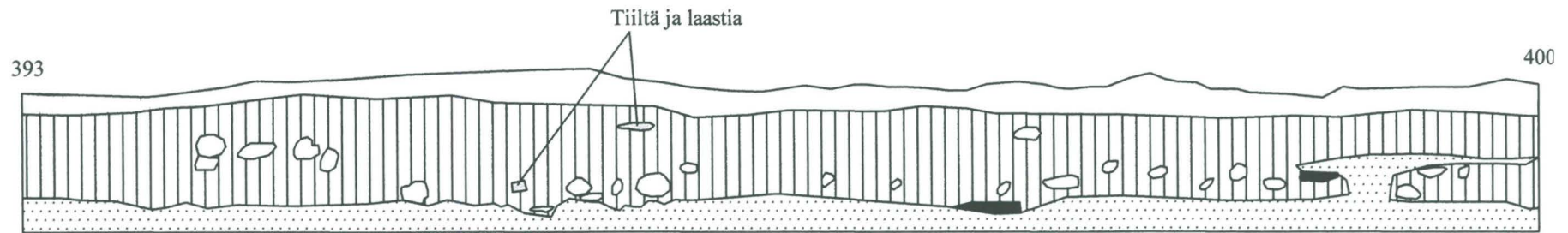

Kartta 6
 Pernaja, Baijars
 H.-M. Pellinen 2006
 Tasokartta
 Taso 2
 Mk. 1:50
 Kp 144
 Piirt. H.-M. Pellinen
 Puht. piirt. Ulla Moilanen

- Vaalea hiekka
- Harmaa hiekka
- Tumma liikamaa
- Kivi

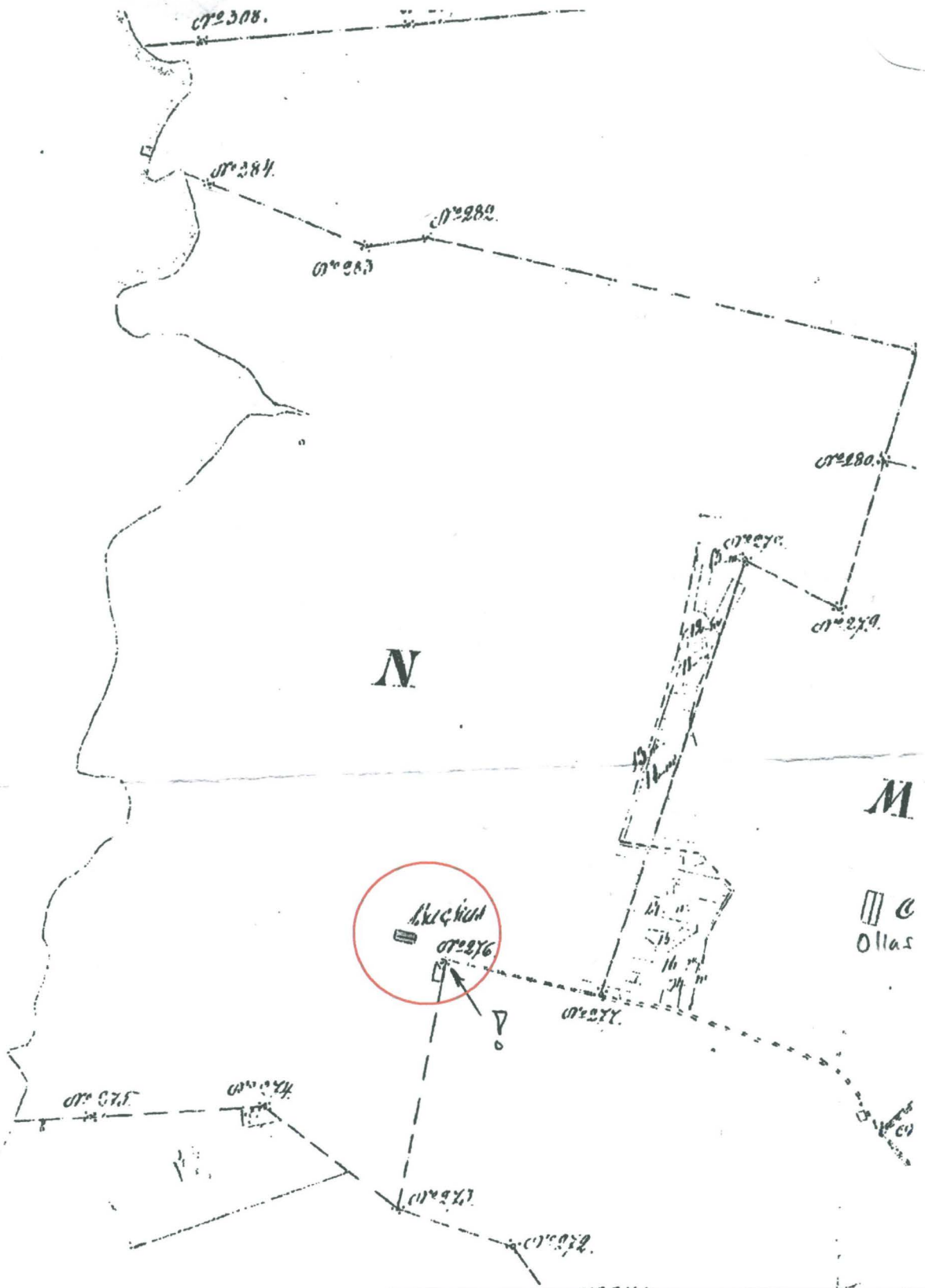
- Turve ja humus
- Sekoittunut likamaa
- Nokimaa
- Vaalea hiekka
- Kivi

Kartta 7
 Pernaja, Baijars
 H.-M. Pellinen 2006
 Profiilikartta
 N-profiili
 Mk. 1:30
 Piirt. H.-M. Pellinen
 Puht. piirt. Ulla Moilanen

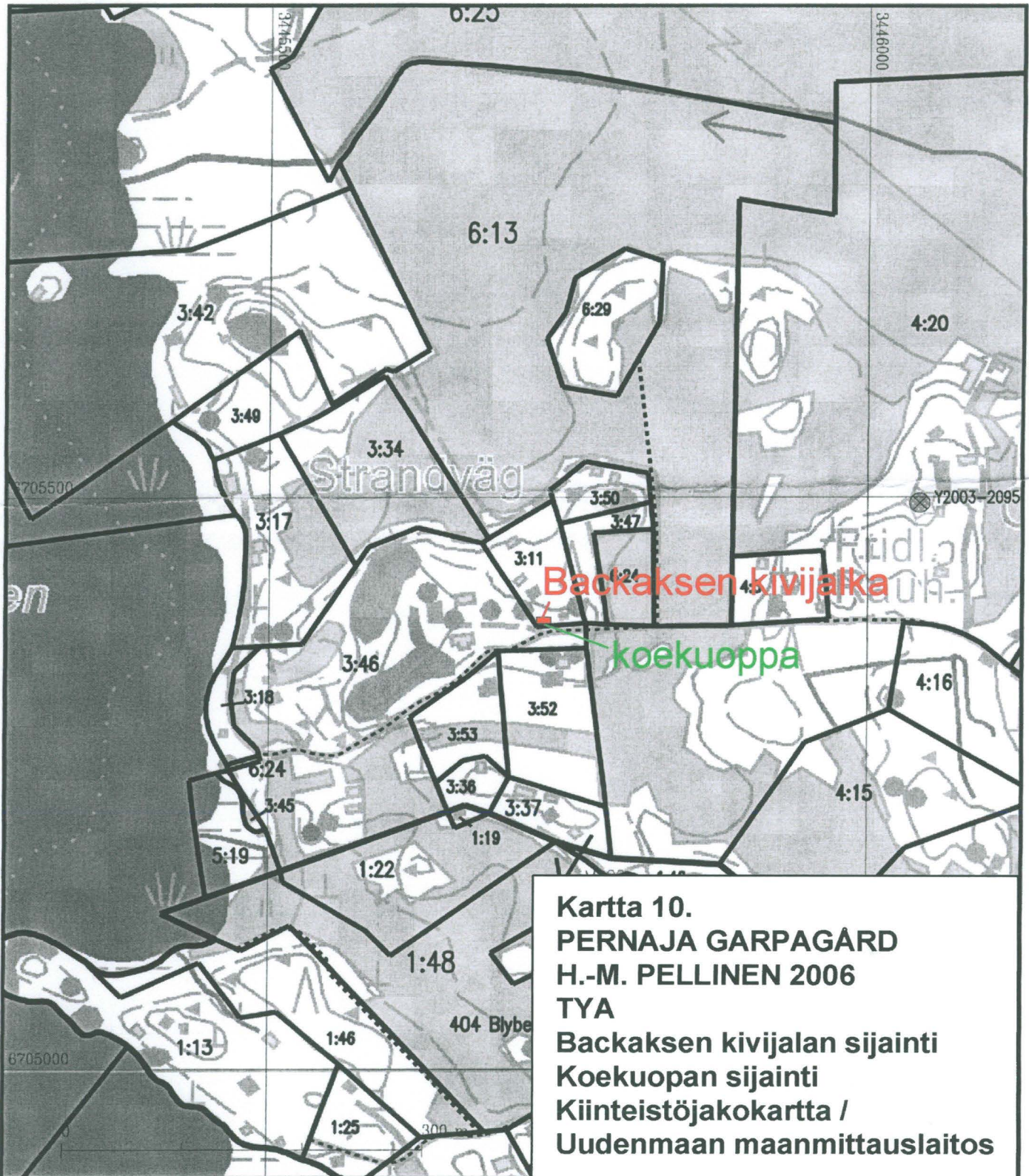

Kartta 8.
Pernaja Kirkonkylä
Koekuopat 5-8
Peruskartan suurennos
Pk 3021 09 PERNAJA

Kartta 9.
PERNAJA GARPAGÅRD BACKAS
H.-M. PELLINEN 2006
TYA
V. 1853-1857 kartan kopio
Backaksen talon sijainti
Uudenmaan maanmittauslaitos

Kartta 10.
PERNAJA GARPAGÅRD
H.-M. PELLINEN 2006
TYA
Backaksen kivijalan sijainti
Koekuopan sijainti
Kiinteistöjakokartta /
Uudenmaan maanmittauslaitos

POISTETUT MATERIAALIT 2006

BAIJARSIN TONTTI

Vuoden 2005 alueen 2. krs

x=203, y=393,50 – 394, 2 krs.

-tiiltä (useita paloja)

-mahdollinen keramiikan pintapala, alle 1 g

-2 palaa tasolasia, joista toinen kirkas, toinen vihreä, yht. alle 1 g

-valkoista posliinia, 1 fragmentti, alle 1 g

x=203, y=394, 2 krs., kivien alta tummasta maasta.

-tiiltä, useita paloja

x=203,50-99, y=398, 0-50, 2. krs

-tiilen tai keramiikan muru

-pieni naula, pit. 15 mm

x=203,50-99, y=398, 0-50, 2 krs.

-ohut, litteä metallinauhan/vannaksen katkelma kahdessa osassa, yht. pituus 66 mm

-tunnistamaton metalliesineen fragmentti, paino 11 g.

x=206, y=397, 2. krs /kiveyksestä

-tiiltä, hiiltä, hiiltynyttä puuta, kutakin muutama pala

x=205, y=397, 2. krs

-tiiltä

x=204,30, y=397, 60, 2 krs

-pieni rautaesineen fragmentti, jossa varsi ja lievästi kaartuva, paksumpi pää

x=204, 45, y=396, 30, 2 krs

-tiilen paloja

x=204,30, y=393,90, 2. krs

-pieni naula

x=204,20-30, y=394, 80-90, 2 krs

- hyvin pieni mahd. punasavikeramiikan fragmentti, jossa ei näy lasitetta
- pieni vaaleanvihreä tasolasin pala

Sekoittuneen maan täyttömaa/turvelöydöt

- lyhyt kannastaan kolmiomainen naula, ilm. hevosenkengännaula, pit. 43 mm.
- pala vaaleanvihreää, melko paksuseinäistä astialasia
- pala tummanvihreää paksuseinäistä astialasia, ilm. pullon pohjan taitteesta
- valkeapintaista, sisältä tummaa fajanssia
- tiiltä, laastia
- palanutta savea, jonka toinen, kovera pinta sileä, toinen karkea, väri tummanharmaa
- palamatonta ja palanutta luuta muutama fragmentti
- liitupiipun kopan murunen

Vuoden 2006 uusi kaistale x=208

x=208, y=393, 1.-2. krs

- hiiltä

x=208, y=394, 1 krs

- tiilen tai punasavikeram. pala (ei pintoja)

x=208, y=394, 3 krs.

- rautanaula, pituus 93 mm. Melko ruostunut, mutta näyttäisi teolliselta valmisteelta.

x=208, y=395, 1 krs.

- kaksi rautanaulaa, toinen kookas, varsi lähtee kannan kulmasta, pit. 85 mm. Toinen pienempi, pit. 43 mm.
- laastia
- kaksi palaa kirkasta tasolasia
- yksi pieni pala ruskeanvihreää astialasia

x=208, y=395, 2 krs.

- tiiltä/palanutta savea

x=208, y=395, 3.krs

- kookas, vääntynyt rautanaula, jonka varsi lähtee kannan kulmasta, pit. n. 76 mm vääntyneenä.
- rautapiikki, ehkä paksusti ruostunut naulan kärki, pit. 45 mm
- tiiltä
- hiiltä (isoja paloja)

x=208, y=395, 4.krs

-tiiltä, mm. olkipainanteisia paloja

x=208, 396, 1. krs

- erilaisia nauvoja 3 kpl, naulan tms. kärkiä 4 kpl
- tummanvihreän paksuseinäisen astialasin sirpale
- pala vihreää tasolasia
- valkoinen posliinin sirpale

x=208, y=396, 2 krs.

- ohut, levymäinen, puolipyörä tunnistamattoman rautaesineen katkelma
- tiiltä (palanutta)

x=208, y=396, 3. krs

- tiiltä ja mahd. palanutta savea
- pieni mahd. punasavikeramiikan fragmentti / tiilen pintapala
- kaksi erittäin ruostunutta naulaa tai yksi naula (pit. 50 mm) ja yksi taipunut teräkatkelma (pit. 24 mm.)
- tiiltä
- tiiltä tai pal. savea tai keram. karkeapint. ruskea pala

x=208, y=397, 1. krs

- kaksi pientä palaa ruostunutta peltiä
- pala kirkasta tasolasia
- pala vaalea, ehkä hieman palanutta fajanssia, jonka sisus valkea / harmaa

x=208, y=397, 2. krs

- rautalanka-aidan piikki
- pala ruskeaa astialasia
- pala kirkasta tasolasia
- rautaesineen fragmentti; kapea, litteä, pit. 89 mm., leveys 24. mm, paks. 1 mm.

x=208, y=398, 1. krs

- tiiltä (palanutta)
- valkopintainen fajanssi murunen, sisältä vaaleankellertävä massa
- kirkas, melko paksuseinäinen astialasin pala
- ruostuneen pellin palasia; yksi kookkaampi ja 5 pientä palaa
- yksi kahtia lohjennut rautainen, litteä levyn pala, pit. n.110 mm, leveys 35 mm, paks. 1 mm.

x=208, y=398, 2. krs

- tiiltä
- 7 erilaista ja -kokoista naulaa, joukossa myös teollisia nauvoja

x=208, y=398, 3. krs

- kaksi pientä ruostunutta, leikattua pellin palasta
- tunnistamaton rautaesine tai sellaisen fragmentti, joka muodolta pitkä, kapea ja pyöristetty, keskeltä paksumpi, aivan päistä ohuempi

x=208, y=398, 4 krs

- tiiltä
- pieni rautalevyn pala (vrt. ylemmät tasot)

x=208, y=399, 1. krs

- lyhyt, tukeva naula
- kirkas astialasin pala, ehkä hieman sulanut, lasissa myös taite

x=208, y=399, 2. krs

- kaareva metallinen esine, jonka toinen pää katkennut. Päissä reiät / lenkit kiinnitystä varten. Esineen halkaisija 105 mm, sisäp. sauma.
- kaksi naulan kärkiosaa tai ruostuneen rautavartaan pätkää
- tiiltä
- kaksi palaa valkoisesta posliiniastiasta
- kaksi palaa melko vaaleamassaista fajanssia, joista toisessa valkoinen pinta (lautasen taite), toisessa luonnonvaalea
- joko paksuseinäisen punasaviastian tai litteän hieman kaareutuvan tiilen / kaakelin pala, seinämän paksuus 10 mm. Kovera pinta karkeampi, kupera pinta melko sileä.

PAPPILA**Koekuoppa 1**

- tiiltä
- hiiltä

Koekuoppa 2

- muutama tiilen murunen

Koekuoppa 3

- lasia. Vaaleanvihreää tasolasia, ilm. uudemmassa ikkunaruuudusta (samaa lasia talon vintillä). Katkelma, kirkkaasta pullon kaulasta, jonka halk. 11 mm.
- liitupiipun varren pala, koristeeton, varren paksuus 7 mm.
- palaneen luun palanen
- tiiltä

Koekuoppa 4**0-30 cm**

- 3 erikokoista naulaa
- mahd. saranan pala
- valk. posliinia

- valkeapintaista fajanssia
- ohut musta metallilevyn (?) siru
- tiiltä

50 cm

- kookas takonaula, jossa varsi lähtee kanna kulmasta, pit. 96 mm.
- paljon tiiltä!!

60 cm

- lisää tiiltä, osin näyttää enemmän palaneelta savelta, mutta tiilen muotoista

Koekuoppa 5

- tiiltä
- valkoisen posliinin siru
- vaaleapintaista vaalea ja kellertävämassaista fajanssia

GARPGÅRD STENBACKA (BACKAS)

Koekuoppa 1

0-25 cm syvyys

Metalli

- kapea litteä rautapala, jonka toisessa päässä reikä
- kannus, jossa nauvoja
- kellon pala kahdessa osassa, lyijyä ?

Keramiikka

- jyrkkäseinäisen punasavisen ruukun reuna- ja seinämäpaloja, molemmilla pinnoilla jäämiä jostakin vihertävästä väristä, ulkopinnalla urakoristelua, jossa pisteitä
- pala punasaviastiasta, tod. näk. vadista, jossa vihertävä pohja ja kellertävä aaltomainen kuvio
- pala punasaviastiasta, jossa ruskehtavalla pinnalla kellertävän vaalea kaareutuva raita
- paloja punasaviastiasta, jossa hieman koveralla pinnalla ollut lasite, toinen pinta lasittamaton

Lasi

- erit. syvä pullon (?) kovera pohjaosa, erikoisen mallinen; suppilomainen, mutta pohjalla puolipallo, väri vihreä
- ruskeanvihreää astialasia
- kirkas kulmikas pala, esim. kristallikruunusta
- runsaasti vaaleanvihreää ikkunalasia (iso osa hauraasta ruudusta hajosi kaivamisessa)
- tummemmanvihreää tasolasia
- kirkasta tasolasia

Fajanssi

- valkeapintaista lautasesta tai kulhosta, reuna suoraan kaartuva, massa vaaleanruskeaa
- lautasen pala, jonka alapinta valkoinen, päällipinta marjapuuronpunaista. lähinnä täplikästä
- valkoinen pullon suosa

- harmaavalkea lintuaihe
- vihreävalkoinen maisema-aihe (purkki, pullo?)
- mustavalkoinen kasviaihe (?)
- ruskeavalkoinen ornamenttiaihe

Napit

- kookkaampi kangaspäällysteinen, jonka reunat koholla ja keskellä ristikuvio
- pienempi musta lasinen, jonka kiinnityslenkki upotettu napin taustaan

Muu

- tiiltä
- hiiltä
- vuolukiveä?

30 cm syvyys

- pii-iskos, vaaleanharmaa / ruskea, lisäksi tummempi raita
- kvartsi-iskos, valkoinen

Alla luetellut löydöt on taltioitu 14.-21.7.2006 Pernajan Kirkonkylän Baijars-nimisellä tontilla tehtyjen kaivausten yhteydessä. Kaivaukset olivat osa Agricola-projektin tutkimushanketta ja ne suoritettiin Turun yliopiston arkeologian oppiaineen toimesta. Löydöt ovat luettelointeet FM Hanna-Maria Pellinen (kaivausjohtaja) ja fil.yo Ulla Moilanen (piirtäjä). Diar 26.7.2006.

VUODEN 2005 ALUEEN 2. KERROS

1. PALANUTTA LUUTA, 1 kpl, 3 g.

x=202,30, y=396, 25

2. krs

2. LUUTA, 34 g.

x=202, 50, y=396, 80

2. krs

3. LUUTA, 4 g.

x=203, y=394

2. krs

4. PALANUTTA LUUTA, 1 kpl, alle 1 g.

x=203, y=393,50 – 394

2. krs

5. LUUTA, 52 g.

x=203, y=393,50 -394

2. krs

6. ASTIALASIA, 1 kpl, alle 1 g.

Vaaleanvihreä lasin pala, muodoltaan suora, mutta toisella pinnalla lasinauhaa. Passglasin pala.

x=203, y=394

2. krs

7. ASTIALASIA, 1 kpl, 95 g.

Melko paksuseinäisen pullon pohjapala. Väri tumma ruskeanvihreä. Pohja kovera, keskikohdalle suippeneva. Pullon pohjan halkaisija n. 75 mm.

x=203,50, y=395,80

2. krs

8. ASTIALASIA, 1 kpl, alle 1 g.

Melko kirkasta lasia hieman kaartuva pala, 2 mm paksu seinämä.

x=203,50-99, y=398, 0-50

2. krs

9. KERAMIKKAA, 1 kpl, 6 g.

Punasavikeramiikkaa, jossa toisella pinnalla vähän ruskeaa lasitetta. Seinämän paksuus 5 mm, niukasti kaareutuva pala.

x=203, 50-99, y=398, 0-50

2. krs

10. PALANUTTA SAVEA, 1 pala, 9 g.

Kaareutuva ja koveralta pinnalta sileä tummanharmaa palaneen saven palanen.

x=203, 50-99, y=398, 0-50

2. krs

11. ORGAANISTA AINEISTA, alle 1 g.

x=203, 80-90, y=398

20 cm 2. tasoa syvemältä, kookkaan kiven viereltä

12. ASTIALASIA, 2 kpl, paino 3 g.

Ruskeanvihreää astialasia, samasta pullosta kuin alano. 7.

x=204, 40, y=396, 85

2. krs pohjasta

13. LUUTA, 1 kpl, 4 g.

x=204, 80, y=396, 50

2. krs

14. PALANUTTA LUUTA, alle 1 g

x=204, 45, y=396, 30

2. krs (pintaosa)

15. PALANUTTA LUUTA, 1 kpl, alle 1 g.

x=204, 30, y=397, 60

2. krs

16. PALANUTTA LUUTA, alle 1 g.

x=205, y=397

2. krs

17. PUNASAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, alle 1 g.

Toiselta puolen sileä, toiselta uritettu pala, jossa ei näy lasitetta. Seinämä ohut, 3 mm.

x=205, y=397

2. krs

18. TASOLASIA, 1 pala, alle 1 g.

Vaaleanvihreä palanen.

x=205, 10, y=397, 15

2. krs

19. PALANUTTA LUUTA, 1 kpl, alle 1 g.

x=206, y=397

2. krs

TURVELÖYDÖT SEKOITTUNEESTA MAASTA VUODEN 2005 ALUEELTA

20. RAUTA-AVAIN, paino 19 g.

Pahasti ruostunut pieni avain, pituus 56 mm.

21. KERAMIKKAA, 3 palaa, paino 21 g.

Yksi sisältä harmaa reunapala, kaartuvassa reunassa toisella puolella ura. Savi on hyvin kovaa, tiivistä ja tummanharmaata sisältä, pinta puolestaan on karkean vaalea, nähtävästi lasite on kulunut siitä tyystin pois. Kaksi muuta palaa ovat toiselta puolelta lasitetun punsaviastian palasia.

24. LIITUPIIPUN PALA, paino 4 g.

Osa vartta, kanta ja pesän taitetta. Valkea pinta harmaantunut noesta. Ei leimoja tai koristeita. Varren paksuus 7 mm.

23. LUUESINE?, paino 2 g.

Ohut, toiseen päähän kapeneva (teroitettu?) luu.

VUODEN 2006 UUSI METRIN LEVENNYS POHJOISEEN (x=208)

24. KUONAANTUNUTTA RAUTAA, 1 kpl, paino 37 g.

25. PALANUTTA LUUTA, paino 16 g.

Levintä painottunut ruudun itäosaan.

x=208, y=393

1.-2. krs

26. PALANUTTA LUUTA, paino 5 g.

x=208, y=393

3. krs

27. ASTIALASIA, 1 pala, paino alle 1g.

Vaaleanvihreää lasia, jonka yhdessä kulmassa ohut lasinauhan pala. Passglasia. Seulalöytö.

28. LUUTA, paino 18 g.**29. PALANUTTA LUUTA**, paino 38 g.

Keskittyi erityisesti kohtaan $x=208, 75$, $y=394, 20$, n. 20 cm syvyyteen maan pinnasta.

$x=208$, $y=394$

1.-2. krs

30. ASTIALASIA, 20 kpl, paino n. 15 g.

Vaaleanvihreää, osittain hieman irisoitunutta, ohutta astialasia. Kaksi reunapalaa, joissa reuna pyörästynyt, muutamassa palassa selvä taite ja useassa palassa eri paksuisia lasinauhoja 1-3 alakkain. Passglasia. Keskittymä kohdassa $x=208,0-30$, $y=394,80 - 395, 20$.

Löytöluetteloa tehdessä osa lasista piti saada heti konservointiin näyttelylainaa varten, jolloin alanumero jaettiin kahtia kohtiin A ja B.

31. PALANUTTA LUUTA, paino 23 g.

$x=208$, $y=394$

3. krs

32. LUUTA, paino 14 g.**33. PALANUTTA LUUTA**, paino alle 1 g.

$x=208$, $y=395$

1.krs.

34. KERAMIKKAA, 2 palaa, paino 5 g.

Toinen paloista punasaviastian reunan fragmentti, jonka toisella pinnalla on kellertävää lasitetta. Toinen harmahtava (ehkä palanut) pieni reunapala, toisella puolen reunaa on paksunnos, toinen puoli on suora. Ei merkkejä lasituksesta.

35. LASIA, 4 palaa, paino 2 g.

Pala tummanvihreää, paksuseinäistä astialasia. Kaksi palaa paksumpaa, vaaleanvihreää, irisoitunutta ilm. tasolasia. Yksi suora vaaleanvihreä pala, joka voi olla astiasta, esim. Passglasista.

36. PIITÄ, 1 kpl, paino 4 g.

Tummanharmaa iskos, jonka toisella puolen valkea, ehkä palanut kohta.

37. LUUTA, 1 pala, paino 5 g.**38. PALANUTTA LUUTA**, paino alle 1 g.

x=208, y=395

2. krs

39. PUNASAVIKERAMIKKAA, 7 kpl, paino 22 g.

Useita erilaisia fragmentaarisia paloja astian reunasta. Yksi näistä profiloitu ja jyrkästi kaartuva. Kahdessa palassa tummaa lasitetta, yhdessä kellertävää ja yhdessä palassa kirkasta lasitetta seinämän molemmin puolin.

40. ASTIALASIA, 12 kpl, paino 6 g.

Vaaleanvihreää lasia, joista yksi kookkaampi kylkipala, jossa taite. Kahdessa palassa kaksi alakkaista lasinauhaa, jotka tosin kooltaan ja etäisyydeltään erilaisia. Yksi pieni tasainen siru on muita paksumpaa lasia. Enemmistö paloista passglasia. Keskittynyt kohtaan x=208, 0-30, y=395, 0-40.

41. LUUTA, 1 kpl, paino 10 g.**42. PALANUTTA LUUTA**, paino 11 g.

x=208, y=395

3. krs

43. PUNASAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, paino alle 1 g.

Ohut seinämän pala, jossa toisella pinnalla hieman säilynyt läpinäkymätöntä vaaleanruskeaa lasitetta.

44. PALANUTTA LUUTA, paino 2 g.

x=208, y=395

4. krs

45. FAJANSSIA, 1 kpl, paino n. 1,5 g.
Vaaleanharmaa astian korvan / nupin katkelma.

46. PALANUTTA LUUTA, alle 1 g.

x=208, y=396

1. krs

47. TUNNISTAMATON RAUTAESINE, paino 5 g.
Kapea, litteä, toisesta päästä hieman kaareutuva ja leveämpi, toiselta puolen kapeampi rautaesine tai esineen katkelma. Pituus 78 mm.

48. PUNASAVIKERAMIKKAA, 3 kpl, paino
Yksi pintapala, jossa ruskehtava lasite ja vaalea raita. Yksi ohuehko pala, jossa ei lasitetta, mutta ainakin toinen pinta, ehkä molemmat, tallella. Yksi kaareutuva lasittamaton keramiikan pala, jossa toinen pinta säilynyt, reunan taitteesta tai esim. kahvasta.

49. LASIA, 1 kpl, paino alle 1 g.
Pieni vaaleanvihreä tasainen lasinpala.

50. PIITÄ?, paino alle 1 g.
Musta teräväsärmäinen siru, mahdollinen pii-iskos.

51. LUUTA, paino alle 1 g.

52. PALANUTTA LUUTA, paino alle 1 g.

x=208, y=396

2. krs

53. LUUTA, 1 kpl, paino 3 g.

54. PALANUTTA LUUTA, paino 3 g.

x=208, y=396

3. krs

55. PIENET RAUTAISET HOHTIMET, paino 12 g.

Pyöreiden, teräosaa kohti hieman levenevien kärkien halkaisija n. 19 mm, hohtimien varret katkenneet. Samanlaista mallia kuin vielä 1900-luvulla valmistettu, mutta poikkeavan pienikokoiset.

x=208, 45, y=397,65

1. krs

56. PUNASAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, paino 38 g.

Pyöristetty toiseen päähän (alaosaan) kapeneva punasavinen astian jalka, ilmeisesti kolmijalkapadasta. Yhdellä sivulla epämääräisiä poikittaisia painaumuksia, pintaa ehkä karhennettu tarkoituksellisesti?

x=208, y=397

2. krs

57. PALANUTTA LUUTA, paino alle 1 g.

x=208, y=397

4. krs

58. LUUTA, 1 kpl, paino 1 g,

x=208, y=398

1.krs

59. PIENI METALLINEN SOLKI, paino alle 1 g.

Pieni ohut, metallilevystä (esim. kuparista tai pronssista) pakotettu tai prässätty solki. Pinta kohokuvioinen ja päällipuolelta vaalea. ”Neula” on osa solkea, ei siihen erikseen kiinnitetty. Koko n. 20 x 12 mm.

x=208, 30, y=398, 70

2. krs

60. PUNASAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, paino 2 g.

Toisella pinnalla kirkasta lasitetta, toinen pinta erittäin mustunut. Seinämän paksuus n. 5 mm.

61. TASOLASIA, 1 kpl, paino 2 g.

Vaaleanvihreää, himmeää paksuhkoa tasolasia, jossa ei kuitenkaan selkeitä retusointijälkiä.

62. PALANUTTA LUUTA, paino alle 1 g.

x=208, y=398

2. krs

63. LUUTA, paino 30 g.**64. PALANUTTA LUUTA**, paino n. 1 g.

x=208, y=398

3. krs

65. PALANUTTA LUUTA, alle 1 g.

x=208, y=398

4. krs

66. PUNASAVIKERAMIKKAA, 2 kpl, paino 21 g.

Kookas ja suora reunapala, taite käännetty astian ulkopuolelle. Lasittamaton, ruukkumainen muoto. Toinen paloista vastaavanlainen reunapalan fragmentti.

67. LUUTA, alle 1 g.**68. PALANUTTA LUUTA**, alle 1 g.

x=208, y=399

1. krs

69. KORISTELTUA FAJANSSIA, 1 pala, paino 2 g.

Toisella pinnalla sinivalkoinen kasviaihe / ornamenttiikka, toinen pinta valkoinen, massa melko vaaleaa. Luultavasti lautasesta tai vadista.

x=208, y=399

2. krs

70. TASOLASIA, 1 kpl, paino 2 g.

Kirkasta modernin näköistä paksuhkoa tasolasia. Joko sekoittunut kerros tai pudonnut profilista.

71. LUUTA, paino 2 g.

72. PALANUTTA LUUTA, paino 1 g.

x=208, y=399

4. krs

Kaivausalue sijaitsee Pernajan kirkolta noin 200 metriä etelälounaaseen. Baijarsin tilan pihapiirin etelä / kaakkoispuolella, niityn laidassa, makasiinin kaakkoispuolella ja puretun rakennuksen kivijalan eteläpuolella.

Alla luetellut löydöt on taltioitu 11.-13.7.2006 Pernajan Pappilan (Prästgård) tontilla tehtyjen koekuopitusten yhteydessä. Kaivaukset olivat osa Agricola-projektin tutkimushanketta ja ne suoritettiin Turun yliopiston arkeologian oppiaineen toimesta. Löydöt on luetteloinut FM Hanna-Maria Pellinen. Diar 26.7.2006.

Koekuoppa 1

1. LASIA, 2 kpl, paino alle 1 g.

Pala samean valkeasta astian reunasta, seinämän paksuus n. 1,5 mm, loivasti kaartuva. Ehkä juomalasista.

Pala himmeän vaaleanvihreää, paksuhkoa tasolasia, ilm. ikkunaruudusta.

Löytösyvyys 20 cm.

Koekuoppa 4

2. LASIA, 5 kpl, paino 11 g.

Näytepalat eri lasilöytötyypeistä. Kirkasta vihreää tasolasia ja sameaa, vaaleanvihreää tasolasia, jonka yhtä reunaa on ohennettu. Ruskeanvihreä reunapala, kaartuvasta reunasta, muuten pala kaartuu hyvin loivasti, melko tummanvihreää keskipaksua astialasia sekä pala paksuhkoseinäistä vaaleanvihreää astialasia.

3. FAJANSSIA, 3 kpl, paino alle 1 g

Kellertävämassainen pala, jonka toinen pinta sininen, toinen vaalea. Kellertävämassainen pinta, jonka molemmat pinnat valkoiset sekä vaaleamassainen pala, jonka toinen pinta valkoinen toinen luun vaalea.

4. LUUTA, paino 84 g.

5. PALANUTTA LUUTA, paino n. 2 g.

Löytösyvyys 0-30 cm.

6. KERAMIKKAA, 7 kpl, 8 g.

Ilm. valkosavisesesta astiasta, jossa keltainen lasite. Toisella, lasittamattomalla pinnalla näkyy yhdessä palassa uria. Yksi paloista reunan läheltä ja siinä näkyy toisella pinnalla myös muotoilua, itse reunan pinta ilm. tasainen.

Löytösyvyys 20-22 cm.

7. LUUTA, paino 2 g.

Löytösyvyys 50 cm.

8. MUOILTU (?) KIVEN PALA, paino 44 g.

Vaalea, ehkä kalkkikivinen pyöreä mukula, jonka sivut litteät – lieneekö muotoiltu vai erosoitunut?

Löytösyvyys 60 cm.

9. LUUTA, paino 145 g.

Löytösyvyys 60 cm

10. LUUTA, paino 8 g.

Löytösyvyys 95 cm.

11. TUNNISTAMATON RAUTAESINE, paino 7 g.

Naulamainen esine, jossa kanta kuitenkin varren suuntaisesti, pit. n. 50 mm.

Löytösyvyys 95-100 cm.

Koekuopat tehtiin pappilan nykyisen päärakennuksen ympärille (ks. karttaliitteet ja raportti). Kohde sijaitsee noin 2 km eteläkaakkoon Pernajan kirkolta.

RAPORTTI TEKSTIILIFRAGMENTISTA JA KARVASTA, PERNAJA BAIJARS

Johdanto

Tutkin yhden tekstiilifragmentin ja karvatupon, jotka on löydetty arkeologissa kaivauksissa Pernajan Baijarsista vuonna 2006. Löydöt on alustavasti ajoitettu 1400-1700-luvuille. Näytteet toimitti minulle analysoitaviksi arkeologi Hanna-Maria Pellinen Turun yliopistosta.

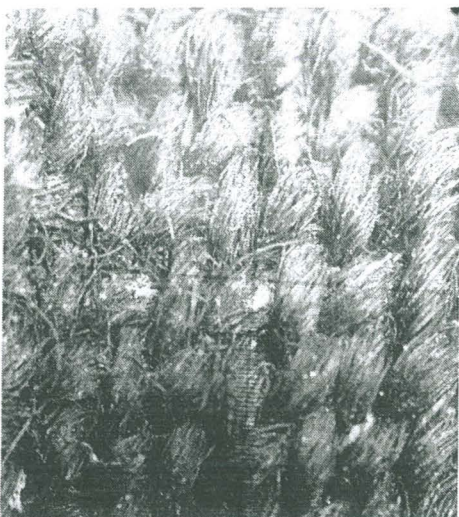
Tutkimusmetodi

Tekstiilifragmentin analyysin suoritin silmämääräisesti stereomikroskoopilla 6x ja 20x suurennoksina. Selvitin tekstiilitekniset ominaisuudet kuten sidostyyppin, langankierteen, kankaan tiheyden ja langan paksuuden sekä värisävyyn. Läpivalaisumikroskoopilla 100x aj 200x suurennoksella totesin kuitutyyppin niin tekstiilifragmentista kuin karvatupostakin. Tutkimuksen aikana poistin kankaanpinnalta siihen kuulumattomat kasvienjuuret, jotka olivat kiinnittyneet maassaoloaikana.

Tulokset

Tekstiilifragmentti

Palttinasidoksinen punaisenruskea kankaanpala on kooltaan noin 3x1 cm. Reunat ovat rispaantuneet, kangas on lampaanvillaa. Sen tiheys loimen ja kuteen suhteen on 12 lankaa/cm. Myös loimen ja kuteen langat ovat samanpaksuiset (0,5 mm). Eroavaisuutta molemmissa lankajärjestelmissä on langan kehräyssuunnassa; loimi z-kierteinen, kude s-kierteinen sekä lankojen kehräyskulmassa, joka loimessa on erittäin tiukka (53 astetta) ja kuteessa hiukan löyhempi (37 astetta). Kyseessä on kudonnaltaan tasapainoinen palttintyyppi, jossa loimi- ja kudelangat ovat yhtä tiheässä, ja joka osoittaa kutojan olleen ammattitaitoinen. Tosin tekstiilin pala on niin pieni ettei kovin kauaskantoisia päätelmiä voi tehdä. Tyypillistä on myös, että loimen kehräyskulma on tiukempi kuin kuteen. Tiukempi lanka soveltui paremmin loimilangaksi, koska se joutui kudottaessa suuremmalle rasiukselle kuin kudelanka. Erilainen kierre loimessa ja kuteessa tekee kankaasta laskeutuvamman (Gustafsson & Waller 1987: 156).

Kuva palttinasidoksisesta tekstiilifragmentista (20x suurennos). Kuva Heini Kirjavainen.

Mikroskooppisessa tarkastelussa kuitu osoittautui lampaanvillaksi, mutta tyyppiluokitusta en suorittanut. Kankaan punertava väri johtuu siitä, että se on värjätty punaiseksi. Väriaineen selville saamiseksi tulisi suorittaa kromatografiset väritestit. Tekstiilifragmentti on samankaltainen kuin Åbo Akademin tontin arkeologisilta kaivauksilta vuonna 1998 löydetyt ulkomaisella värimataralla punaiseksi värjättyt villapalttinapalat, jotka ajoittuvat 1400-luvun alkuun (Kirjavainen 2002: 349). Tosin kankaankappale voi ajoittua myöhemmäksikin.

Karvat

Karvatuppo osoittautui ruskean ja valkoisen kirjavan nautaeläimen karvaksi. Hienoimmat karvat (10-30 μm) olivat vaaleita tai vaaleanruskeita, joista puuttui ydinkanava (ie. medulla). Keskikarkeissa ja karkeissa kuiduissa (40-100 μm) suurimmassa osassa on medulla ja kuidut ovat litistyneitä keskiosastaan (ks. Appleyard 1978: 6). Karvanäytettä vertasin myös nykyisen valko-ruskean lehmän ja ruskean hevosen karvaan.

Kuva nautaeläimen karvasta, joka löydetty Pernajan Baijarsista (100x suurennos). Kuva Heini Kirjavainen.

Lähteet

Appleyard, H. 1978: *Guide to the Identification of Animal Fibres*. WIRA. Leeds.

Gustafsson, K. & Waller, A. 1987: *Ull*. Helsingborg.

Kirjavainen, H. 2002: Medieval Archaeological Textiles in Turku. Helmig, G., Scholkmann, B. & Untermann, M. (eds.) *Centre, Region, Periphery. Medieval Europe Basel 2002*. 3rd International Conference of Medieval and Later Archaeology. Volume 2. Hertingen: 346-351.

Turku 14.8.2006

Heini Kirjavainen
Arkeologia
20014 Turun yliopisto